

INFORMATOR

KUDA NAKON OSNOVNE ŠKOLE?

ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE CRNE GORE
EMPLOYMENT AGENCY OF MONTENEGRO

www.zzzcg.me

KUDA NAKON OSNOVNE ŠKOLE?

Partner:

Podgorica, 2020. godine.

IZDAVAČ

Zavod za zapošljavanje Crne Gore
Centar za informisanje i profesionalno savjetovanje

ZA IZDAVAČA

Suljo Mustafić, direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore

GLAVNA UREDNICA:

Jevrosima Pejović, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

UREDнице:

Sandra Brkanović, Centar za stručno obrazovanje Crne Gore

Zora Bogičević, Ministarstvo prosvjete Crne Gore

Jasmina Đukić, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Dragana Dedić, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Alisa Dizdarević, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Nataša Radulović, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Nataša Kovačević, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Vesna Čikarić, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

Tamara Stamatović, Zavod za zapošljavanje Crne Gore

GRAFIČKO RJEŠENJE NASLOVNE STRANE:

Lana Stanišić, učenica II-b razreda SLŠ "Petar Lubarda" Cetinje

GRAFIČKA OBRADA:

Štamparija „Obod” ad Cetinje

UVODNA RIJEČ

Dragi učenici,

Birajući školu u kojoj ćete provesti naredne tri ili četiri godine vi birate šta će postati. Zato sam prethodnim generacijama polumaturanata poručivao da se nalaze pred prvom velikom odlukom u životu. Vaša generacija, međutim, nije kao prethodne.

Sve vaše odluke da propustite rođendanske žurke, poglede simpatija, polumatursko veče, bježanje sa časova, šetnje poslije škole sa najboljom drugaricom ili drugom - bile su velike. Birajući da ostanete kod kuće poslednja dva mjeseca vi ste izabrali da postanete zreli i odgovorni ljudi.

Danas je pred vama još jedan važan životni izbor - izbor zanimanja. To je značajan dio identiteta svakog čovjeka i zato je važno da izbor bude što bolji.

Kada birate zanimanje, vi birate kako ćete u budućnosti odgovarati na pitanje: „Ko si ti?“ zato ne dozvolite da vaš budući odgovor na ovo pitanje bude prepušten slučaju.

Odluka o izboru zanimanja se ne donosi na brzinu, u posljednjem trenutku, ishitreno i pod uticajem drugih koji su nedovoljno obaviješteni. Oprez je neophodan, jer sadašnji izbor može da bude uzrok kasnijeg nezadovoljstva...

Da bi vaša odluka bila prava morate da poznajete svoja interesovanja, sposobnosti, potrebe, želje, stavove, ciljeve, načine reagovanja i lične vrijednosti. Ali čak ni to nije dovoljno, jer je važno da znate o čemu ćete učiti, koje poslove ćete obavljati kada dobijete diplomu i kakva je mogućnost da se zaposlite nakon školovanja.

Zadatak svih nas u Zavodu za zapošljavanje je da svojim radom doprinesemo povećanju zaposlenosti.

Najbolji način da to na vrijeme uradimo je da vama pomognemo da napravite dobar izbor zanimanja.

Kroz Informator vam nudimo, na jednom mjestu, informacije o srednjim školama u Crnoj Gori. Nadam se da ćete iz široke lepeze zanimanja izabrati ono koje vam najviše odgovara i koje će vas najbrže uvesti u svijet rada.

Kuda nakon osnovne škole

Vjerujem da bolji svijet stvaraju društveno odgovorni ljudi, koji rade ono što vole. Uvjeren sam da ste baš vi - ti ljudi.

Puno sreće i uspjeha u izboru profesionalnog puta!

Suljo Mustafić,
direktor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore

DRAGI UČENICI

Vrijeme odluke o izboru srednje škole je pred vama. Koje zanimanje odabrati? Za koju školu se odlučiti? Odgovori na ova pitanja nijesu uvijek jednostavni. Radi se o jednoj od najznačajnijih odluka u vašem životu kojom ćete u velikoj mjeri odrediti svoj dalji profesionalni put. Zato je potrebno učiniti sve kako biste donijeli najbolju moguću odluku. Važno je razmisliti o sebi, svojim željama i mogućnostima, razgovarati sa roditeljima, nastavnicima, prijateljima i stručnjacima i prikupiti što više informacija o svijetu rada u koji uskoro ulazite.

Nadamo se da će vam ovaj informator pomoći da odaberete pravi karijerni put, usklađujući vaše želje, sklonosti i mogućnosti.

Zbog jednostavnije upotrebe u informatoru su korišćeni uobičajeni nazivi zanimanja u gramatičkom muškom rodu.

DRAGI RODITELJI

Putem ove publikacije želimo da vašoj djeci pružimo adekvatne informacije o izboru zanimanja. Roditelji su najzainteresovaniji za budućnost svoje djece i aktivno učestvuju u donošenju njihovih prvih profesionalnih odluka. Lični razvoj djeteta je pod stalnim uticajem, pozitivnim ili negativnim, u prvom redu porodice, pa onda i društva.

Izbor zanimanja predstavlja prvu, važnu odluku vašeg djeteta, pa je stoga važno da mu pomognete i pružite podršku da što „ispravnije“ i lakše tu odluku donese.

Važno je da zapamtite da je svako sposoban za veći broj zanimanja, da ne postoji niko ko nije sposoban ni za jedno zanimanje, ali i da postoji proces kojim se otkriva koje je pravo zanimanje za vaše dijete. Vaša uloga u tom procesu je od velikog značaja. Prepustiti odgovornost djetetu da, bez vaše pomoći, samo donese odluku o prvom profesionalnom izboru, je isto tako opasno, kao i nametanje sopstvenog mišljenja.

Uticaj porodice na izbor zanimanja proizilazi iz osnovnih funkcija koje porodica ima u socijalizaciji i formiranju ličnosti osobe. Da bi vaše dijete napravilo najbolji izbor, onaj koji je usklađen sa njegovim željama i objektivnim mogućnostima, trebalo bi sagledati nekoliko

aspekata. Potrebno je da stekne što bolji uvid u svoje sposobnosti, interesovanja, vrijednosne orijentacije, želje, stavove, profesionalne ciljeve, a zatim da upozna svijet rada, da se detaljno informiše o obrazovnim profilima, zanimanjima i perspektivama zapošljavanja.

Porodica je mjesto gdje se pored ostalih, formiraju i profesionalni uzori. Razgovarajte sa svojom djecom, budite iskreni i otvoreni, jer im vaša profesionalna iskustva mogu poslužiti kao pouke i primjeri.

Izbor budućeg zanimanja je važna odluka o budućnosti, a vi svojoj djeci možete pomoći, tako što će te ih navesti da razmisle o sledećim pitanjima:

- ✓ Šta želim da budem po zanimanju?
- ✓ Šta mi dobro ide?
- ✓ Šta volim da radim?
- ✓ U čemu sam uspješan?
- ✓ Koje hobije imam?
- ✓ Kako će izgledati moj radni dan?
- ✓ Šta planiram poslije srednje škole – da nastavim školovanje, ili da se zaposlim?
- ✓ Na koji način da nađem informacije o školama, zanimanjima i mogućnostima zapošljavanja?

Šta učiniti ukoliko je vaše dijete i dalje neodlučno

Ako vaše dijete nije sigurno koju školu ili zanimanje da odabere, razmotrite njegove hobije, koliko je dobro organizovano i kako planira dnevne aktivnosti, da li je ambiciozno u ostvarivanju svojih planova, ili pak lako odustaje kada naiđe na prepreku, da li je komunikativno i druželjubivo, koliko samostalnosti i odlučnosti pokazuje, i sl..

Ili se jednostavno obratite stručnom licu, pedagogu ili psihologu škole, savjetniku za karijerni razvoj u CIPS-u, ili područnom Birou rada.

I nemojte zaboraviti da ste upravo vi vašoj djeci glavni izvor informacija, slušalac, stvaralac ravnoteže i motivator!

KAKO UPOZNATI SEBE?

Važno je da prije odluke o izboru karijere razmislite koje su vaše više, a koje manje jake strane, odnosno u čemu postižete više, a u čemu manje uspjeha. Razmislite o svojim sposobnostima, profesionalnim interesovanjima, radnim navikama, znanjima i vještinama.

Sposobnosti

Sposobnosti predstavljaju predispozicije ili potencijal za stručno i uspješno obavljanje nekog posla. Važno je da budete realni u procjeni koliko vam je pojedina sposobnost izražena.

U rješavanju ovog zadatka mogu vam pomoći roditelji, drugari, nastavnici i druge osobe koje vas dobro poznaju. Informacije koje dobijete od bliskih osoba vam pomažu da dobijete što objektivniju sliku o sebi. Na taj način formirate objektivnu procjenu koje sposobnosti su vam najrazvijenije.

Kako možete procijeniti imate li razvijene sposobnosti za oblasti koje vas interesuju? Dovoljno je da provjerite imate li uspjeha u toj oblasti i da li lako pamтите i usvajate nova znanja iz te oblasti.

Ako volite da gledate strane filmove i serije, ili da pratite video spotove stranih izvođača, to ne znači odmah da imate razvijenu verbalnu sposobnost koja je neophodan preduslov za uspješno učenje stranih jezika.

Međutim, ako lako zapamtite stihove stranih pjesama i možete da ih reprodukuјete posle samo par slušanja, ili sa lakoćom pratite strane filmove koji nemaju prevod, to ukazuje na razvijene verbalne sposobnosti, i nadarenost za učenje stranih jezika. Ako vas, na primjer, interesuje sport, trebalo bi da imate razvijenu motornu koordinaciju i manuelnu spretnost.

Za svako zanimanje je potrebno da odgovarajuća sposobnost bude što više razvijena.

Sposobnosti možemo podijeliti na intelektualne, psihomotorne i psihosenzorne. Sposobnosti, koje podrazumijevaju preciznost, koordinaciju pokreta, vrijeme reakcije, brzinu pokreta ruku,

spretnost prstiju i šake, stabilnost pokreta ruke i šake nazivaju se psihomotorne sposobnosti. Često se može govoriti i o nekim posebnim psihomotornim sposobnostima, npr. posao preciznog zubara zahtijeva drugačije sposobnosti od posla preciznog mehaničara, dok posao vozača autobusa zahtijeva sasvim drugačije psihomotorne sposobnosti.

Za neka zanimanja važne su psihosenzorne sposobnosti. Od razvijenosti ovih sposobnosti zavisi kvalitet brzine i tačnosti uočavanja predmeta i pojava. Razvijenost ovih sposobnosti podrazumijeva dobro razvijene sposobnosti pojedinih čulnih organa (vida, sluha), a ponekad i drugih čula.

Tako su npr. u oblasti vida, za radni proces pilota, važni oštrina vida na daljinu i blizinu, razlikovanje boja, oštrina vidnog polja i sl. U oblasti sluha za radnu uspješnost je važna apsolutna osjetljivost uha i razlikovanje zvučnog signala, dok su za neka zanimanja kao što je npr. kuvar važne sposobnosti koje se odnose na osjetljivost čula ukusa ili mirisa.

Procijenite nivo u kom posjedujete pojedinu sposobnost kao visok (V), srednji (S) i nizak nivo razvijenosti sposobnosti (N)

sposobnost	objašnjenje	važnost u oblastima	primjeri u situacijama na poslu
opšta sposobnost učenja	sposobnost da se razumiju uputstva, sagledaju odnosi, šeme i osnovni principi, da se logički razmišlja, da se rješavaju problemi;	povezana je sa uspjehom u školi ili na poslu	brzo učenje posla i osmišljavanje načina da se unaprijedi efikasnost; kvalitetna prezentacija, razumijevanje usmene i pisane komunikacije; računanje i provjera numeričkih stavki
verbalna sposobnost	sposobnost razumijevanja riječi i razlike u značenju riječi;	važna je u oblastima kao što su komunikacija, obrazovanje, pravo, literarna umjetnost i trgovina	savladvanje tekstova koji se koriste na obukama; razumijevanje priručnika; prezentacija i razumijevanje usmenih i pisanih uputstava

numerička sposobnost	brzo i tačno korišćenje brojeva pri rješavanju problema i vršenju aritmetičkih proračuna;	važna u oblastima kao što su inženjering, finansije, matematika, fizika i digitalna tehnologija	evidencija vremena ili proizvodnje, pravljenje geometrijskih nacrti, mjerenje težine, uzimanje tačnih mjera, pravljenje i kontrola numeričkih stavki
prostorna sposobnost	sagledavanje predstave objekta (trodimenzionalne) preko jednodimenzionalnih crteža; sposobnost uviđanja odnosa između objekata;	arhitektura, stolarski posao, inženjerska tehnologija, vizuelna umetnost, dizajn enterijera i dizajn odeće, digitalne tehnologije	izlaganje, pozicioniranje i ređanje objekata; praćenje kretanja objekata i mašina koje rade; shvatanje kako kretanje utiče na poziciju; postizanje uravnoteženog dizajna
mehanička sposobnost	shvatanje načina rada mašina i uređaja, mehaničkih sklopova, principa mehanike	rukovanje i održavanje mašina u prehrambenoj, hemijskoj i građevinskoj industriji, automehaničari, mašinski i elektrotehničari i inženjeri, vozači,	uočavanje i popravljanje kvarova na mašini ili uređaju, rješavanje teorijskih i praktičnih mehaničkih zadataka, rukovanje komplikovanim alatima, uređajima, i prevoznim sredstvima
percepcija forme	brzo i tačno uočavanje razlike u detaljima između objekata i formi;	zanatska umjetnost, zanatska tehnologija, izrada nakita, tehnologija proizvodnje, proizvodnja i kontrola kvaliteta	ispitivanje površina u smislu uočavanja ogrebotina, grešaka, ujednačenosti boje, granulacije i teksture, uklapanje šara, prepoznavanje malih delova

okulo - motorna koordinacija	brza i tačna koordinacija očiju i ruku sa pravljjenjem preciznih pokreta	kucanje, popravka aparata, kozmetičke usluge, rukovanje kancelarijskim mašinama, pakovanje, sportisti	postavljanje predmeta u neku poziciju, sklapanje djelova u cjeline
spretnost prstiju	brzo i precizno manipulisanje malim predmetima koristeći prste	frizeri, knjigovesci, stomatolozi, izrada i popravka satova, sklapanje, sviranje	korišćenje malih alata; rad sa zavrtnjima i šrafovim; rukovanje uređajima za kontrolu mašina; fino podešavanje instrumenata i mašina
manuelna spretnost	brzo i precizno korišćenje ruku u pokretima postavljanja i okretanja predmeta	slikanje, popravka auta, rukovanje opremom, proizvodnja, upravljanje vozilom, obrada drveta, košarkaši	korišćenje ruku i zglobova za postavljanje i okretanje, guranje i vuču predmeta, alata i opreme

Lične osobine

Osobine ličnosti su, takođe, važne za uspjeh u poslu. Pored interesovanja, sposobnosti i vještina, da bismo uspjeli u zanimanju, važne su i osobine ličnosti. Osobine ličnosti čine da se u sličnim situacijama ponašamo slično – znači, dosljedno. Recimo, pričljivi smo ili ćutljivi, uporni ili lako odustajemo, nagli smo ili promišljeni... Mnoge osobine se tokom života mogu razvijati pod uticajem aktivnosti koje obavljamo i sredine u kojoj se krećemo. Osobine koje su veoma malo izražene, teško možemo razviti do izuzetne izraženosti, ali prosječno izražene, možemo značajno povećati ako smo zainteresovani. Pred vama je spisak od 28 osobina ličnosti, procijenite koliko su one izražene kod vas.

5 - izuzetno izražena, 4- veoma, 3- srednje, 2- malo, a 1 -veoma malo.

KOLIKO JE IZRAŽENA... ?	ocjena
AMBICIOZNOST- postavljam ciljeve i nastojim da ih ostvarim	
DINAMIČNOST - volim da sam stalno u pokretu i da nešto radim	
DRUŠTVENOST - volim da budem u društvu	
ESTETIČNOST – ispoljavam naklonost prema lijepom	
HRABROST – smjelo se suočavam sa rizičnim ili neizvjesnim situacijama	
HUMANOST- ispoljavam simpatiju i brigu za druge, spremno pružam pomoć	
ISTRAŽIVAČKA RADOZNALOST – volim da saznam i razmatram nove ideje	
MAŠTOVITOST – lako zamišljam, osmišljam i kreiram	
ODGOVORNOST – redovno i savjesno izvršavam svoje obaveze	
ODLUČNOST – brzo i lako donosim odluke	
ORGANIZOVANOST – planiram aktivnosti i završavam poslove korak po korak	
POUZDANOST – drugi mogu da se oslone na mene	
POVJERENJE – vjerujem da su ljudi uglavnom dobronamjerni i poštenu	
PRECIZNOST – jako mi je bitna jasnoća i tačnost do detalja	
PREDUZIMLJIVOST – imam inicijativu, podstičem druge na akciju	
PROMIŠLJENOST – pažljivo razmislim pre nego što nešto započnem	
SAMODISCIPLINA – uporno i strpljivo istrajavam u radu bez obzira na teškoće	
SAMOPOUZDANOST – sigurno nastupam, imam povjerenje u sebe	
SAMOSTALNOST – većinu svojih aktivnosti obavljam bez pomoći drugih	
SAOSEĆAJNOST – imam razumijevanja za osjećanja i želje drugih	
SAVJESNOST – poštujem i cijenim pravednost i pridržavam se pravila	
SRDAČNOST - ljubavno i prijatno se ponašam prema drugima	
STALOŽENOST – ispoljavam mirnoću, prisebnost i kontrolu u svim situacijama	
TOPLINA – moje raspoloženje prema ljudima je prijateljsko	
TRPELJIVOST – ne dolazim u sukobe sa onima sa kojima se ne slažem	
UREDNOST - vodim računa o redu i čistoći	
USLUŽNOST – spremno izlazim u susret željama i potrebama drugih	
VEDRINA – svemu pristupam sa vedrije strane, optimistično	

I kod ovog upitnika je jako važno da objektivno procijenite koliko vam je koja osobina razvijena, a ne kako bi voljeli da bude! Rangirajte osobine na osnovu ocjena koje ste im dali, one osobine kojima ste dali 5 su najviše izražene kod vas i njih najviše i uzimate u obzir, zatim slijede osobine sa ocjenom 4 i 3, dok osobine kojima ste dodijeli 2 i 1 su slabo izražene.

Različite osobine su poželjne za različita zanimanja. Tako, posljednjih 9 osobina su vrlo važne kod **društvenih zanimanja** koja podrazumijevaju čest kontakt i komunikaciju sa ljudima (uslužne djelatnosti, socijalni rad, zdravstvo, prosveta, diplomatija...). Osobine kao što su: samostalnost, samopouzdanost, preduzimljivost, odlučnost, pouzdanost su dobri pokazatelji da će neko biti **dobar preduzetnik**. **Umjetnička zanimanja** traže: maštovitost, estetičnost, istraživačku radoznalost. Dok osobine kao što su: odgovornost, organizovanost, samodisciplina i naročito samopouzdanost su potrebne ako mislimo da postignemo uspjeh u bilo kom poslu! Primijetićete da su ove osobine potrebne i za dobar školski uspjeh. Nemojte da se obeshrabrite ako vam ove osobine nisu izražene ili ako vam školski uspjeh nije najbolji, to ne znači da nećete biti uspješni u svom poslu!

Slika o sebi

Najvažnija stvar u profesionalnom razvoju je izabrati zanimanje koje se voli! Kada radite nešto što volite nije vam teško da, kada naidđete na teškoće, imate strpljenja i upornosti da prebrodite to i nastavite sa radom. Tada teškoću smatrate izazovom i baš vas interesuje na koji način ćete je prevazići. Upravo to, prevazilaženje teškoća i postizanje uspjeha u nekoj aktivnosti je način na koji se stiče samopouzdanje. Uzmimo na primjer učenika koji je dobar sportista, fizičko vaspitanje mu je omiljeni predmet, sve aktivnosti mu lako padaju, ako treba da se savlada neki novi sport, to predstavlja izazov i raduje se tome. Uspjesi koje postiže na tom polju mu pomažu da izgradi visoko samopouzdanje vezano za ovaj predmet. Dok je situacija potpuno drugačija kod nekog drugog predmeta koji se ne voli, učenje novih stvari ne predstavlja izazov već napor, lako se odustaje i ulaže se energija samo da se izbjegnu obaveze vezane za ovaj predmet. Kako se ne postižu uspjesi nego baš obrnuto učenik postaje nesiguran i vezano za ovaj

predmet ima nisko samopouzdanje. Na ovaj način učenik stiže sliku o sebi: ako je više predmeta u kojima je uspješan on će imati pozitivnu sliku o sebi i visoko razvijeno samopouzdanje. Ako je više predmeta u kojima nije uspješan razvije negativnu sliku o sebi i niže razvijeno samopouzdanje.

Generalno je prisutno mišljenje da što je učenik uspješniji u školi, samim tim ima veće samopouzdanje, da će biti uspješniji u budućnosti u obavljanju svog posla, kao i obrnuto. Važno je istaći da ovo pravilo ne mora da važi i da ključnu ulogu igra izbor pravog zanimanja! Mnogo je slučajeva kada učenici nisu imali zapažen uspjeh u školi a postali su izvrsni profesionalci, ovo naročito važi za sportiste, umjetnike, zanatlije, pronalazače... Dok, sa druge strane veoma uspješni učenici, »skroz odlični«, koji nijesu izabrali zanimanje koje vole su odustajali od studija i birali poslove kao „nužno zlo“.

Rezultat samoprocjene

Dakle, prvo napravite spisak interesovanja. Zatim što objektivnije procijenite koliko su vam razvijene određene sposobnosti i osobine ličnosti. Na kraju sve stavite na papir i uporedite da li su vam interesovanja usaglašena sa sposobnostima i osobinama. Ako su dobro usaglašena onda je odluka laka! Ako nisu dobro usaglašena ili vam je čitav proces malo kompikovan, bilo bi dobro da potražite savjet. Prvenstveno treba da razgovarate sa roditeljima, zatim sa školskim psihologom/pedagogom, dok najkompetentnija lica iz ove oblasti su savjetnici za profesionalnu orijentaciju koji rade u CIPS-ovima, koje možete kontaktirati e-mailom, telefonom ili lično. Kontakti CIPS-a su dati na kraju informatora.

Znanja i vještine

Da li govorite neki strani jezik? Imate li uspjeha u sportu, umjetnosti, digitalnim medijima ili humanitarnom radu? Da li već imate nagrade sa takmičenja iz matematike, fizike, biologije ili hemije? Pri izboru zanimanja značajno je razmisliti o znanjima i vještinama koje osoba posjeduje. Znanja se odnose na stečene informacije i njihovo povezivanje, dok vještine označavaju skup primjene znanja u rješavanju zadataka i problema.

Radne navike

Kako su razvijene vaše radne navike? Da li učite redovno li „kampa-njski“? Da li se možete samostalno organizovati ili vam treba pomoć i podsticaj sa strane? Valja imati u vidu da je za savladavanje gradiva u srednjoj školi potrebno više učenja nego u osnovnoj i da su dobra organizacija vremena i motivacija od presudne važnosti za uspjeh.

Školski uspjeh

Ukoliko želite upisati školu za koju je zainteresovan veliki broj vaših vršnjaka, imajte na umu da prednost imaju oni sa boljim školskim uspjehom. Ukoliko vaše ocjene nijesu dovoljno visoke za upis u školu koja vas zanima, pripremite rezervni plan.

Takođe, razmislite iz kojih predmeta sadržaje lakše, a iz kojih teže savladavate. Škole u kojima se izučava tehnika zahtijevaju poznavanje matematike, fizike, a donekle i hemije.

Imajte pri tom na umu da je važno isključivo gradivo samog predmeta, a ne npr. vaš odnos sa nastavnikom, atmosfera na času itd.

Lične osobine

Osobine ličnosti predstavljaju nešto po čemu se razlikujemo od drugih ljudi, nešto po čemu smo specifični. Da li ste više okrenuti ka drugima ili sebi? Da li možete da se suzdržite da ne pokažete svoje emocije ili reagujete po principu „što na umu to na drumu“? To su samo neke od relativno trajnih osobina ličnosti, koje posjeduje svako od nas. Na njih utiče nasleđe, sredina i aktivnosti osobe. Menadžer prodaje ukoliko je povučen i manje komunikativan imaće manje uspjeha u pos-

lu i neće biti zadovoljan. Zato je važno uskladiti osobine ličnosti sa zanimanjem. Možete se obratiti školskom psihologu ili savjetniku za profesionalnu orijentaciju u najbližem Centru za informisanje i profesionalno savjetovanje koji vam mogu pomoći da na osnovu rješavanja testova dođete do preciznije procjene.

Interesovanja

Neki učenici tvrde da su zainteresovani za određeno zanimanje, a istovremeno o njemu gotovo ništa ne znaju, barem ne više od ostalih učenika, koji ne planiraju školovanje u pravcu tog zanimanja.

Kod takvih učenika vrlo vjerovatno ne postoji nikakav pravi interes za zanimanje za koje su „zainteresovani“, već su neke sporedne karakteristike tog zanimanja doživjeli kao vrlo privlačne.

Učenik koji navodi istraživanje kao jedini razlog zbog kojeg ga interesuje npr. fizika, zapravo nema stvarna interesovanja za to zanimanje.

Potrebno je poznavati zanimanje, potom dobro preispitati svoja interesovanja u kontekstu zanimanja kako bi se moglo govoriti o stvarnim interesovanjima.

Interesovanja usmjeravaju profesionalni razvoj. Svaki pojedinac ima mnogo interesovanja, koja mogu biti različita i složena.

Profesionalno interesovanje za neko zanimanje praktično znači da se daje prednost tom zanimanju u odnosu na neka druga, ali treba biti oprezan, jer ukoliko neko ima vrlo pozitivan, ili vrlo negativan stav prema nečemu što sasvim slabo i nedovoljno poznaje, te sudi samo po jednoj karakteristici stvarajući crno- bijele slike, može napraviti grešku prilikom odabira zanimanja.

U otkrivanju interesovanja mogu vam pomoći i sljedeća pitanja:

- ✓ *Koje predmete u školi najviše volite?*
- ✓ *Koje aktivnosti u školi najviše volite?*
- ✓ *Koje predmete i aktivnosti ne bi nikad ponovo učili- obavljali?*
- ✓ *Da li imate neki hobi?*

Vrijednosne orijentacije

Vrijednosne orijentacije imaju važnu ulogu u životu svakog pojedinca i društva i značajno oblikuju profesionalni razvoj i profesionalna očekivanja. Određene vrijednosti tokom života su podložne mijenjanju, dok su neke konstantne.

Vrijednosti okrenute ka razvoju ličnosti pojedinca mogu se podijeliti u dvije grupe. Jedna je materijalnog karaktera (sigurnost, zarada i priyatnost), a druga je orijentisana ka ličnom razvoju (samostalnost, lično usavršavanje i religioznost). Iako su zasnovane na individualnim ciljevima, sve ove vrijednosti razvijaju se i u kontaktu sa drugim osobama.

Pokušajte da prepoznate šta je od ponuđenih vrijednosti vama važno:

- sigurnost - baviti se zanimanjem koje osigurava pristojan život, odnosno da marljivim radom obezbijediti zadovoljenje potreba za sebe i svoju porodicu;
- zarada - imati veliku zaradu, sticati imovinu i bogatstvo;
- priyatnost - baviti se poslovima koji ne zahtijevaju veliki napor, odgovornosti i opasnosti, voditi život ispunjen ugodnostima i zadovoljstvima;
- samostalnost- samostalno odlučivati o sebi i svojim aktivnostima, biti samostalan u radu;
- usavršavanje - stalno razvijati svoje sposobnosti, talente i ambicije, usavršavati se kroz svoj budući posao;
- religioznost – biti posvećen svojoj vjeri, uskladiti život sa učenjem i običajima svoje vjere.

Društvene ili kulturne vrijednosti predstavljaju tradicijom naslijeđena mišljenja i vjerovanja nekog društva ili kulture šta je to poželjno, ispravno i kojim vrijednostima bi trebalo težiti. Ove vrijednosti se ostvaruju kroz kontakte sa drugim ljudima i u profesionalnom razvoju prepoznaju se kroz:

- saznavanje - pratiti razvoj nauke, istraživati, otkrivati nova saznanja;

- uticajnost - donositi važne odluke, upravljati važnim poslovima i ljudima, biti uticajna i važna ličnost;
- popularnost - pojavljivati se u novinama, na radiju i TV, biti intervjuisan, postati poznat i popularan;
- saradnju – složno raditi sa ljudima koji poštuju jedni druge, težiti saradnji i zajedništvu;
- pomaganje- pomaganje ljudima u nevolji, činiti dobro, i
- pravednost - stvaranje boljeg društva, zalagati se za jednaka prava svih, boriti se za pravedne ciljeve.

Kroz proces sazrijevanja i razvoja mijenja se značaj nekih vrijednosti, tako da se često dešava da ono što nam je nekada bilo jako važno sada možda više i nije. Razmislite o tome, saznajte, istražujte i dobro razmislite o svojim profesionalnim planovima.

Sada ste stariji nekoliko godina i nekim drugim stvarima i događajima dajete važnost? Šta se desilo?

Pa jednostavno odrasli ste, prepoznajete i neke druge vrijednosti, one koje ranije nijeste vidjeli!

NAJČEŠĆA GREŠKE PRI IZBORU ZANIMANJA

Loša procjena ličnih kapaciteta

Da bi izbor zanimanja bio dobar, važno je da odluka bude promišljena, a ne rezultat slučajnosti. Zato je važno objektivno ocijeniti svoje sposobnosti, mogućnosti, interesovanja i sklonosti. Veliku smetnju pravilnom izboru zanimanja, može predstavljati, kako potcjenjivanje, tako i precjenjivanje sebe i svojih potencijala.

Nedovoljno poznavanje ili nepoznavanje uopšte, zanimanja

Što manje zanimanja poznajemo, veća je mogućnost da napravimo grešku u izboru. Sa druge strane, što smo više informisani o različitim zanimanjima i što ih više poznajemo, povećavamo mogućnost da odaberemo zanimanje koje odgovara našim sposobnostima, sklonostima i interesovanjima. Da bi odluka bila pravilna, potrebno je detaljno upoznati zanimanje, upoznati se i sa pozitivnim i sa negativnim aspektima posla kojim ćemo se baviti, ispitati i istražiti i dobre i loše strane.

Nedovoljno poznavanje ili nepoznavanje uopšte, puta do zanimanja

Koliko je bitno poznavanje zahtjeva zanimanja, isto toliko je bitno i poznavanje zahtjeva školskog programa. Trebalo bi imati na umu, da u školi ne učimo samo ono što nas najviše interesuje i zanima, već i predmete koji su osnova opšteg obrazovanja i stručnog znanja.

Izbor zanimanja pod uticajem prijatelja

Vršnjaci su ponekad presudan faktor za odabir budućeg zanimanja. Izbor zanimanja prema prijateljstvu, može imati negativne posledice, jer ne moramo, a u velikom broju slučajeva i nismo sposobni za zanimanja za koja su se opredjelili naši drugovi. Nemojte stavljati želju da održite kontinuitet u školskom druženju i prijateljstvu, ispred sopstvenih želja i sposobnosti. Biće drugova i dugarica i u novoj školi. Staro društvo možete da vidate u slobodno vrijeme, ali vam drugovi ne mogu pomoći ako ste u pogrešno odabranoj školi!

Želje i zahtjevi roditelja

Roditelji najbolje poznaju svoje dijete, pa zato imaju ulogu najboljih saveznika prilikom izbora zanimanja. Mogu biti dobri savjetnici, ali sa druge strane mogu nenamjerno usmjeriti dijete na pogrešan smjer pri izboru zanimanja. Roditelji mogu imati zanimljive predloge, ali odluku treba da donesete vi. Svakako nemojte da birate školu samo zbog roditelja, ali takođe ako vam se želje poklapaju sa roditeljskim, nemojte po svaku cijenu birati nešto suprotno.

Nedostatak informacija o mogućnostima zapošljavanja

Nije poželjno odabrati zanimanje kojim je zasićeno tržište rada ukoliko postoje i druge mogućnosti. Nakon završetka školovanja suočićete se sa velikom konkurencijom i veća je vjerovatnoća da radite posao za koji se niste školovali, a za kojim postoji potražnja.

Izbor najpopularnijeg-modernog zanimanja

Popularnost je prolaznog karaktera. Ono zanimanje koje je danas popularno, u trendu i dobro plaćeno za nekoliko godina ne mora biti. Zanimljivo je šta misli većina, ali vi ipak napravite svoj izbor! Vaš uspjeh i zadovoljstvo odabranom profesijom, može doneti popularnost i vama i vašem zanimanju. Biranje najpopularnijeg zanimanja je jedan od glavnih razloga zbog kojih dolazi do neusaglašenosti između potreba na tržištu rada i profesionalnog izbora zanimanja. Ukoliko se fokusiramo na popularnost zanimanja, ne razmišljajući o prirodi i uslovima u kojima ćemo raditi, rizikujemo da ostanemo nezaposleni nakon završetka školovanja.

Izbor škole prema udaljenosti

Zgodno je kada je škola blizu kuće, ali pri izboru zanimanja ne treba da bude presudno koliko dugo pješaćimo do škole, ili da li mijenjamo više prevoza. Mnogo je značajnije da nam škola koju upisujemo omogućí da razvijemo sklonosti i interesovanja, nego vrijeme koje provedemo u putovanju od kuće do škole.

SVIJET RADA

Stavovi o radu i radne navike stižu se rano. Svuda oko nas ljudi nešto rade. Roditelji odnosom prema svom i drugim poslovima formiraju našu sliku o svijetu rada.

Nastavnici u školi utiču na naše predstave o pojedinim oblastima ljudskog djelovanja, dok nas preko medija zasipaju informacijama o ličnostima iz različitih profesija... Često se kroz stavove provlače i predrasude o „višim“ i „nižim“, „muškim“ i „ženskim“ poslovima, i sve to može uticati na naše profesionalne odluke, a da najčešće nijesmo ni svjesni svih ovih uticaja.

Zanimanja se međusobno razlikuju prema sadržajima rada, sredstvima za rad (alati, instrumenti, uređaji) i uslovima rada (rad u zatvorenom prostoru, rad na otvorenom prostoru, u buci, prašini...). Svijet rada je gotovo nepregledan. Razlikujemo na desetine hiljada zanimanja i nije lako među njima otkriti ona u kojima možemo biti uspješni.

Za donošenje valjane profesionalne odluke potrebno je prvo dobro proučiti koje nam sve mogućnosti stoje na raspolaganju.

Svijet rada se ne može svesti samo na poznavanje zanimanja i njihovih karakteristika. Veoma je važno poznavanje tokova na tržištu rada, što znači da je prilikom donošenja odluke o izboru zanimanja potrebno znati i da li se sa zanimanjem za koje smo se odlučili možemo brzo i lako zaposliti.

Tržište rada se brzo mijenja. Vaše bake vjerovatno ne znaju o čemu pričate kada pominjete pojedine profesije kao što su: DJ, influencer,

HR menadžer, sistem inženjer, bloger i slično, a vama je vjerovatno teško razumjeti čime su se bavili tokar ili kujundžija?

Prije nego što konačno odlučite kojim poslom želite da se bavite dobro razmislite i o tome traže li se u sredini u kojoj planirate da radite ljudi sa zanimanjem koje vas interesuje? Kolike su zarade na tipičnim poslovima tog zanimanja? Hoćete li imati mogućnosti za dodatnu zaradu i tome slično.

PREDUZETNIŠTVO

Prilikom izbora srednje škole treba da imate u vidu da privatni biznis može biti jedna od mogućnosti vašeg budućeg zaposlenja.

Dakle, treba da razmišljate o tome da u budućnosti možete da budete uspješni poslovni ljudi ili preduzetnici i da to može zavisiti od vašeg izbora srednje škole. Od preduzetnički orijentisanih ljudi potiču ideje za stvaranje bogatstva, neophodne za ekonomski rast, i oni ih mogu sprovesti u djelo. Preduzetništvo kao poseban oblik ljudskog ponašanja možemo prepoznati u svim našim aktivnostima, npr. u proizvodnji raznih proizvoda, sportu ili nečemu trećem. Preduzetništvo ne mora isključivo biti vezano za pokretanje sopstvenog biznisa – ono obuhvata osobine i vještine koje mogu koristiti u bilo kom poslu.

Ko je preduzetnik?

Preduzetnik je osoba željna promjena, kreativna, hrabra, mudra, sklona prihvatanju izazova i rizika koji joj neki posao može donijeti. Svoje znanje i stvaralaštvo usmjerava u ostvarivanju poslovne ideje s nadom u dobitak.

Da li i vi možete biti preduzetnici?

Ako ste oduvijek pokazivali inicijativu i pokretali različite aktivnosti, kako u školi, tako i van nje, ako vam stalno padaju na pamet različite ideje o načinima da unaprijedite okruženje, ako ste

vješti u pronalaženju inovativnih rješenja za postojeće probleme, ako imate vjeru i upornost da svoje zamisli izgurate do kraja, ako umijete da upravljate finansijama – vrlo je vjerovatno da ćete biti uspješni preduzetnici.

Osobine koje se najčešće vezuju za uspješne preduzetnike su inovativnost, upornost u radu, samopouzdanje, sposobnost postavljanja ciljeva i prepoznavanje poslovnih prilika. Privatni posao zahtijeva uporan i posvećen rad sa dugim radnim vremenom. Praksa potvrđuje da se mnogo više i napornije radi za sebe nego za drugoga, ali i da taj rad donosi mnogo više zadovoljstva. Šanse za uspjeh u privatnom biznisu su velike ukoliko se bavite poslom koji volite i koji dobro poznajete, zato je veoma bitno da izbor vašeg budućeg zanimanja bude ono što volite i u čemu ste najbolji.

Sprovođenje preduzetničkog učenja u srednjim stručnim školama izvršeno je kroz uvođenje nastavnog predmeta Preduzetništvo i inovativne nastavne metode Preduzeće za vježbu.

1. Kroz predmet Preduzetništvo razvijaju se preduzetničke sposobnosti, kreativnost, inicijativnost, stiču se znanja o izvorima biznis ideje i osmišljavanju sopstvene biznis ideje, o izradi i prezentaciji biznis plana, osnivanju i promovisanju privrednog društva kao i osposobljavanje za rad u timu. Za učenike koji izučavaju ovaj predmet svake godine se organizuje regionalno i nacionalno takmičenje za najbolji biznis plan.
2. Preduzeće za vježbu je inovativna nastavna metoda koja se izučava kroz praktičnu nastavu na trećoj godini školovanja u obrazovnim profilima - Ekonomski tehničar i Tehničar marketinga i trgovine. To je model simulirane kompanije koja posluje u konkurentskom poslovnom okruženju sa ciljem da omogući učenicima: sticanje preduzetničkih znanja i vještina, razvijanje pozitivnog odnosa prema radu u timu, odgovornost u donošenju odluka i povezivanje teorijskog znanja sa praktičnim radom. Preduzeće za vježbu je mjesto za učenje putem simulacije preduzeća sa odgovarajućim organizacionim formama procesima.

Ukoliko želite da se više upoznate sa preduzetništvom ili maštate da jednog dana postanete preduzetnik upišite neku od srednjih stručnih škola i bićete u prilici da razvijete preduzetničke vještine i stavove, da steknete neophodna znanja za uspješno razvijanje sopstvenog poslovnog poduhvata.

SEKTORI KVALIFIKACIJA, OBRAZOVNI PROGRAMI I ZANIMANJA

Kako bismo vam olakšali ulazak u svijet zanimanja u nastavku informatora vam predstavljamo sektore kvalifikacija, obrazovne programe i zanimanja u okviru tih sektora, kao i poželjne sposobnosti za data zanimanja. Centar za stručno obrazovanje je u prethodne dvije godine kreirao 26 modularizovanih obrazovnih programa, a za ovu školsku godinu, pripremljeno ih je još 13 u trogodišnjem i četvorogodišnjem

trajanju. Tri obrazovna programa su prilagođeni učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama. Ovi programi omogućavaju fleksibilnost u sistemu stručnog obrazovanja. Ukoliko upišete modularizovani obrazovni program, stičete kvalifikacije nivoa obrazovanja. Završetkom pojedinih modula može se steći jedna ili više stručnih kvalifikacija, u zavisnosti od standarda zanimanja na osnovu kojih su programi rađeni. Obrazovnim programom je propisano koje module je potrebno uspješno završiti da bi se stekla stručna kvalifikacija. Jedna od novina u stručnom obrazovanju je i mogućnost dualnog školovanja. Naime, Zakonom o stručnom obrazovanju propisano je da se stručno obrazovanje može realizovati u školskom ili dualnom obliku. Kod dualnog obrazovanja poslodavac obrazuje učenika u dijelu praktičnog obrazovanja, poslodavac odnosno instruktor praktičnog obrazovanja prati napredovanje učenika u toku nastavne godine, u kontinuitetu provjeravajući njegova postignuća. Za teorijski dio zadužena je škola. Dakle, kada se stručno obrazovanje realizuje u dualnom obliku, poslodavac je nadležan za organizaciju i realizaciju praktičnog obrazovanja u cjelini. Tada učenik odnosno njegov roditelj i poslodavac potpisuju individualni ugovor o praktičnom obrazovanju. Individualnim ugovorom uređuju se međusobna prava i obaveze učenika i poslodavca. Zakon je precizirao sadržaj individualnog ugovora, dužnosti učenika, dužnosti poslodavca, obaveze škole, naknade, uslove za raskid ugovora, zaštitu učenika na radu, nadzor i dr. U prvom razredu učenik je jedan dan kod poslodavca, u drugom dva i u trećem tri dana. U toku dualnog obrazovanja učenik ostvaruje pravo na naknadu.

Orazovni programi u trogodišnjem trajanju po kojima je moguće realizovati dualni oblik obrazovanja su: Kuvar, Konobar, Poslastičar, Frizer, Automehaničar, Zavarivač, Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije, Bravar, Limar-autolimar, Obrađivač plemenitih metala, Elektroinstalater, Pekar, Prodavač, Monter elektronske komunikacijske infrastrukture, Stolar, Rasadničar- cvjećar, Voćar-vinogradar-podrumar, Ratar-povrtar, Prerađivač mlijeka, Autoelektričar, Automehaničar, Poslastičar, Operater obrade drveta i Šumar.

SEKTOR: INŽENJERSTVO I PROIZVODNE TEHNOLOGIJE (mašinstvo i obrada metala, elektrotehnika i automatizacija i dr.)

Podsektor: Mašinstvo

Mašinstvo obuhvata specifična zanimanja koja podrazumijevaju poslove konstruisanja, proizvodnje, obrade, održavanja i popravke raličitih mašina i njihovih djelova. Različiti materijali obrađuju se uz korišćenje alata, mašina ili aparata.

Savremena industrija zahtijeva nova stručna znanja. Nove tehnologije se temelje na upotrebi kompjuterski upravljanih mašina i proizvodnje, kao što su CAD i CAM sistemi. Uvažavajući ove činjenice, obrazovanje kadrova za rad u mašinstvu se svakodnevno osavremenjuje i obogaćuje novim sadržajima.

Učenici koji završe programe u oblasti mašinstva u četvorogodišnjem trajanju imaju mogućnost nastavka školovanja na velikom broju tehničkih fakulteta. Široka je mogućnost zapošljavanja: u metalopre- rađivačkoj industriji, elektrogradnji, brodogradnji, građevinarstvu, vazduhoplovstvu, proizvodnji i preradi nafte, saobraćaju, prehram- benoj, tekstilnoj i grafičkoj industriji, rudarstvu, metalurgiji, auto- mobilskoj industriji, servisima, zanatskim radionicama itd. Najčešće se radi u zatvorenim prostorijama, sjedeći ili stojeći uz mašinu ili računar, ili na terenu, gde se radi pod različitim klimatskim uslovima.

Za uspjeh u ovoj oblasti pored znanja koja se stiču u školi potrebne su i lične vještine i sposobnosti: shvatanje načina rada mašina i uređaja, lako uočavanje veze i odnosa među pojavama i stvarima, operacije brojevima i geometrijskim oblicima, spretnost ruku i prstiju, kao i do- bra koordinacija pokreta tijela. Takođe je važno da osoba posjeduje i visoko razvijenu osjetljivost na boje, linije i formu.

Automehaničar

(Nivo obrazovanja III)

Automehaničar se osposobljava za vulkanizerske poslove održavanja pneumatika i naplataka na motornim vozilima, poslove čišćenja, pran- ja i podmazivanja motornih vozila, utvrđivanje postojanja kvarova na mehaničkim sistemima motornih vozila, preventivno i korektivno održavanje mehaničkih sistema na motornim vozilima, kao i za ispi-

tivanje funkcionalnosti mehaničkih sistema na motornim vozilima, nakon završene popravke. Automehaničar radi u autoservisima, autovulkanizerskim radnjama i autoperionicama. Posao obavlja u zatvorenim, poluotvorenim i otvorenim prostorima, pretežno u stojećem i povijenom položaju. Može da radi samostalno ili pod nadzorom nadređenog. Radi u prostorima u kojima može biti izduvnih gasova, prašine, isparavanja ulja, buke, vibracija, povećane vlage i hladnoće sa rizikom narušavanja zdravlja.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Automehaničar (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Mehaničar motornih vozila (III), Pomoćnik mehaničara motornih vozila (II), Autovulkanizer (II) i Autoperač/ Podmazivač (II).

Instalater sanitarnih uređaja, grijanja i klimatizacije (Nivo obrazovanja III)

Siječe, oblikuje i spaja cijevi i cijevne elemente, dijelove od lima i profila. Montira instalacije grijanja, grejna tijela i kotlove. Takođe montira, rukuje i održava uređaje za klimatizaciju, uređaje za grijanje i rashladne uređaje. Rukuje alatima za stezanje, obradu, mjerenje i kontrolu.

Bravar (Nivo obrazovanja III)

Ručno i mašinski obrađuje limove, profile, cijevi, koji su neophodni za izradu i montažu bravarskih, zanatskih i industrijskih proizvoda. Rukuje alatima za stezanje, obradu, mjerenje i kontrolu. Obavlja poslove održavanja na građevinskoj bravariji.

Zavarivač (Nivo obrazovanja III)

Reže i obrađuje djelove metala, koje spaja elektrootpornim ili gasnim zavarivanjem. Zavarivač priprema, obavlja i kontrolise cijeli ovaj postupak. Obavezno je korišćenje zaštitne opreme. Na tržištu rada postoji potražnja za ovim zanimanjem, odnosno postoji mogućnost brzog pronalaska zaposlenja. Saraduju sa tehničarima i inženjerima čije projekte realizuju.

Tehničar za kompjutersko konstruisanje i upravljanje (Nivo obrazovanja IV₁)

Radi i provjerava programe i izrađuje predmete od metala ili drugog materijala na CNC mašini. Izrađuje tehničke crteže, planira proizvodnju skladišti i otprema proizvode. Izrađuje i mijenja 3D modele mašinskih elemenata, tehničku dokumentaciju. Konstruiše manje složene alate.

Mašinski tehničar za energetiku (Nivo obrazovanja IV₁)

Posjeduje znanja o propisima, normativima i standardima u energetici. Analizira tehničku dokumentaciju energetskih sistema, planira i zakazuje vrijeme montaže energetskih postrojenja, učestvuje u montaži termoenergetskih postrojenja, montaži gasoenergetskih, pneumoenergetskih postrojenja, hidroenergetskih i nekonvencionalnih energetskih postrojenja. Planira optimalno vođenje ovih postrojenja.

Podsektor: Mehatronika

Mehatronika je multidisciplinarna oblast koja predstavlja kombinaciju mašinstva, elektrotehnike i informaciono-komunikacionih tehnologija. Mehatronika pruža mogućnost sticanja objedinjenih znanja iz više oblasti, kako mehanike i elektrotehnike, tako i iz oblasti programiranja, automatike, informatike i informacionih tehnologija uopšte. Razvoj tehnike i tehnologije najveći je upravo u oblasti mehatronike.

Tehničar mehatronike (Nivo obrazovanja IV₁)

Osposobljavanje za montiranje, demontiranje, funkcionalno povezivanje djelova mehatroničkih industrijskih uređaja i sistema, djelova mehatroničkih komercijalnih uređaja i mehatroničkih transportnih sistema. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za praćenje funkcionisanja, podešavanje i održavanje mehatroničkih industrijskih uređaja i sistema, mehatroničkih komercijalnih uređaja i mehatroničkih transportnih sistema kao i instaliranje upravljačkog hardvera i softvera ovih uređaja i sistema.

Tehničar mehatronike radi u industrijskim objektima, zatvorenim,

poluotvorenim i otvorenim prostorima, a po potrebi i na visini.

Kvalifikacije: Tehničar mehatronike industrijskih uređaja i sistema, nivo IV1, Tehničar mehatronike komercijalnih uređaja, nivo IV1 i Tehničar mehatronike transportnih sistema, nivo IV1.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar mehatronike (IV nivo), kao i stručne

Tehničar automehatronike

(Nivo obrazovanja IV1)

Školovanje za ovo zanimanje podrazumijeva osposobljavanje za dijagnostiku i identifikovanje kvarova mehatroničkih sistema na putničkim automobilima i privrednim vozilima, preventivno i korektivno održavanje mehatroničkih sistema na putničkim automobilima i privrednim vozilima, kao i za ispitivanje funkcionalnosti mehatroničkih sistema na putničkim automobilima i privrednim vozilima, nakon završene popravke. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za ugradnju sistema bezbjednosti i komfora na putničkim automobilima i privrednim vozilima, održavanje putničkih automobila sa alternativnim pogonima, kao i za tehnički pregled putničkih automobila i privrednih vozila. Tehničar automehatronike radi u autoservisima. Posao obavlja u zatvorenim, poluotvorenim i otvorenim prostorima, pretežno u stojećem i povijenom položaju. Može da radi samostalno ili pod nadzorom nadređenog. Radi u prostorima u kojima može biti izduvnih gasova, prašine, isparavanja ulja, buke i vibracija sa rizikom narušavanja zdravlja.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar automehatronike (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: Tehničar mehatronike putničkih automobila (IV1), Tehničar mehatronike privrednih vozila (IV1), Mehaničar motornih vozila (III), Električar motornih vozila (III), Pomoćnik mehaničara motornih vozila (II), Pomoćnik električara motornih vozila (II), Autovulkanizer (II), Autoperač/ Podmazivač (II).

PODSEKTOR: ELEKTROTEHNIKA

Elektrotehnika je po značaju i mogućnostima razvoja jedno od najperspektivnijih područja za razvoj karijere.

Obično se radi u zatvorenim prostorijama, sjedeći, uz čestu upotrebu računara ili na terenu. Na terenu se posao obavlja pod različitim vremenskim uslovima i zahtijeva veliku pokretljivost i izdržljivost tijela. Mogućnosti zapošljavanja su u elektroindustriji, elektroprivredi, preduzećima za telekomunikacije, kao i prodajnim mjestima za električne proizvode, elektroopremu i elektromaterijal.

Obrazovanje se može nastaviti na tehničkim fakultetima.

Za uspješan rad u ovoj oblasti poželjno shvatanje odnosa u ravni i prostoru, kako bi lako shvatala način rada mašina i uređaja. Da posjeduje razvijenu sposobnost tehničkog i analitičkog rješavanja problema, da lako operiše brojevima i geometrijskim oblicima. Važna je i preciznost, savjesnost i odgovornost. Takođe je važno da posjeduje visoko razvijenu osjetljivost na boje i dobar vid.

Monter elektronske telekomunikacione infrastrukture (Nivo obrazovanja III)

Monter elektronske komunikacione infrastrukture osposobljava se za izvođenje pripremnih i pomoćnih radova za izgradnju elektronske komunikacione infrastrukture, izgradnju i instaliranje kablovske infrastrukture telekomunikacionih prenosno-pristupnih mreža i telekomunikacionih korisničkih sistema, izgradnju bežičnih telekomunikacionih prenosno-pristupnih mreža, instaliranje opreme telekomunikacionih korisničkih sistema, održavanje telekomunikacione prenosno-pristupne mreže i telekomunikacione korisničke sisteme. Monter elektronske komunikacione infrastrukture radi kod operatora i privrednih subjekata koji se bave izgradnjom, izvođenjem i održavanjem elemenata telekomunikacionih korisničkih sistema za rezidencijalne i biznis korisnike. Radi u otvorenim, poluotvorenim i zatvorenim prostorima. Poslove obavlja pretežno u stojećem položaju, a po potrebi i na visini i/ili u kablovskim oknima. Prilikom rada može biti izložen vremenskim nepogodama, uslovima povećenog nivoa elektromagnetnog polja, buke i prašine.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Monter elektronske komunikacione infrastrukture (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Monter telekomunikacionih korisničkih sistema (III), Monter telekomunikacionih prenosno-pristupnih mreža (III), Pomoćnik montera elektronske komunikacione infrastrukture (II).

Elektroinstalater

(Nivo obrazovanja III)

Elektroinstalater se osposoljava za izvođenje elektroinstalacionih radova u građevinskim objektima. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za obavljanje pomoćnih elektroinstalaterskih poslova u građevinskim objektima, pripremnih i pomoćnih poslova pri izvođenju električnih instalacija, instaliranju rasvjetnih tijela i električnih uređaja, kao i za održavanje i popravke električnih instalacija i uređaja u građevinskim objektima.

Elektroinstalater radi u stambenim, poslovnim i industrijskim objektima.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotinstalater (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektroinstalater u građevinskim objektima, nivo III, Pomoćnik elektroinstalatera u građevinskim objektima, nivo II

Autoelektričar

(Nivo obrazovanja III)

Autoelektričar se osposobljava za utvrđivanje postojanja i otklanjanje kvarova na električnim i elektronskim sistemima motornih vozila, kao i ispitivanje funkcionalnosti električnih i elektronskih sistema na motornim vozilima, nakon završene popravke. On radi u autoservisima. Posao obavlja u zatvorenim, poluotvorenim i otvorenim prostorima, pretežno u stojećem i povijenom položaju. Može da radi samostalno ili pod nadzorom nadređenog. Radi u prostorima u kojima može biti izduvnih gasova, prašine, isparavanja ulja, buke i vibracija sa rizikom narušavanja zdravlja.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Autoelektričar (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Električar motornih vozila (III) i Pomoćnik električara motornih vozila (II)

Elektrotehničar elektronike

(Nivo obrazovanja IV1)

Osposobljava se za instaliranje i održavanje sigurnosnih sistema (sistemi za video nadzor, kontrolu pristupa, detekciju i dojavu provala, požara, prisustva toksičnih i zapaljivih gasova), komercijalnih uređaja i sistema (uređaji bijele, braon, audio, video, komunikacione tehnike i razni moderni pametni sistemi) kao i sistema industrijske elektronike i automatike stičući vještine potrebne za upravljanje sistemima u industrijskom okruženju. Elektrotehničar elektronike će takođe biti osposobljen za dizajniranje i izradu štampanih ploča i elektronskih uređaja i sistema.

Elektrotehničar elektronike posao obavlja u stambenim, poslovnim, industrijskim i javnim prostorima. Radi za servisne kompanije, distributere, robne kuće, proizvođače ili prodavnice tehnike, u fabrikama, proizvodnim pogonima, objektima za proizvodnju i/ili distribuciju električne energije. Elektrotehničar elektronike radi kod proizvođača elektronske opreme za potrebe industrije iz oblasti: elektronike, automatike, telekomunikacija, kao i vazduhoplovstva, pomorstva i dr.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotehničar elektronike (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektrotehničar elektronskih sigurnosnih sistema (nivo IV1), Elektrotehničar elektronskih komercijalnih uređaja i sistema (nivo IV1), Elektrotehničar sistema industrijske elektronike i automatike (nivo IV1), Elektrotehničar proizvodnje elektronskih uređaja i sistema (nivo IV1), Instalater sistema industrijske elektronike i automatike (III) i Instalater elektronskih sigurnosnih sistema (III)

Elektrotehničar elektronskih komunikacija

(Nivo obrazovanja IV1)

Osposobljava se za izgradnju i održavanje komunikacione infrastrukture i korisničke opreme u sistemima elektronskih komunikacija. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za konfigurisanje mrežne opreme ovih sistema, kao i za vršenje nadzora rada telekomunikacionih korisničkih sistema, prenosno-pristupnih mreža i komutaconih i data centara.

Posao obavlja u stambenim, poslovnim i industrijskim objektima.

Radi za operatore telekomunikacionih usluga mobilne i fiksne telefonije, radiodifuzije, interneta, u komutacionim i data centrima operatora telekomunikacionih usluga, banaka, hotela poslovnim centrima, kao i centrima za nadzor rada telekomunikacionih mreža različitih namjena. Radi kod operatora i privrednih subjekata koji se bave izvođenjem i održavanjem elemenata telekomunikacionih korisničkih sistema za rezidencijalne i biznis korisnike, kao i kod operatora i privrednih subjekata koji se bave izgradnjom i održavanjem telekomunikacione strukture.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotehničar elektronskih komunikacija (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektrotehničar telekomunikacionih korisničkih sistema (IV1), Elektrotehničar telekomunikacionih prenosno-pristupnih mreža (IV1), Elektrotehničar komutacionih i data centara (IV1), Monter telekomunikacionih korisničkih sistema (III), Monter telekomunikacionih prenosno-pristupnih mreža (III), Pomoćnik montera elektronske komunikacione infrastrukture (II)

Elektrotehničar računarskih sistema i mreža

(Nivo obrazovanja IV1)

Elektrotehničar računarskih mreža i sistema se osposobljava za postavljanje i ispitivanje pasivnih i aktivnih elemenata računarskih mreža, testiranje i otklanjanje tipičnih kvarova i grešaka u konfiguraciji elemenata računarske mreže i i otklanjanje kvarova hardverskih komponenti računara i perifernih uređaja. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za instaliranje i ažuriranje operativnih sistema, upravljačkog i aplikativnog softvera na računaru, pametnim telefonima i tabletima, kao i upravljanje rezervnim kopijama i elektronskom arhivom podataka.

Posao obavlja u organizacijama koje se bave pružanjem usluga održavanja računarske opreme, organizacijama koje imaju internu potrebu za održavanjem računarske opreme, privrednim subjektima koji se bave uslužnom djelatnošću prodaje računarske opreme, organizacijama koje se bave projektovanjem, izvođenjem i održavanjem računarskih mreža u stambenim, poslovnim i industrijskim objektima, kao i u organizacijama koje imaju potrebu za projektovanjem,

izvođenjem ili održavanjem računarskih mreža. Elektrotehničar računarskih sistema i mreža radi u privrednimj subjektima koji se bave uslužnom djelatnošću pružanja softverske podrške i organizacijama koje imaju potrebu za internom softverskom podrškom.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotehničar računarskih sistema i mreža (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektrotehničar računarskih mreža (IV1), Elektrotehničar računarskih sistema (IV1), Elektrotehničar za administraciju softvera (IV1) i Serviser računara (III).

Elektrotehničar energetike (Nivo obrazovanja IV1)

Osposobljava se za obavljanje poslova vezanih za proizvodnju, prenos i distribuciju električne energije i poslova vezanih za izvođenje električnih instalacija elektromotornih pogona, montiranje, demontiranje i održavanje elemenata elektromotornih pogona i upravljanje elektromotornim pogonima, kao i za izvođenje, ispitivanje i održavanje električnih instalacija. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za izradu elemenata projekata elektroenergetskih i gromobranskih instalacija, elemenata projekata električnih mreža i instalacija u elektroenergetskim objektima kao i izradu elemenata projekata elektromotornih pogona. Elektrotehničar energetike radi u elektranama, razvodnim postrojenjima, objektima kontrole i održavanja elektroenergetskih vodova, dispečerskim centrima, elektroenergetskim postrojenjima industrijskih objekata, ispitnim i razvojnim laboratorijama za elektroenergetsku opremu, industrijskim proizvodnim pogonima, toplotnim podstanicama, pumpnim stanicama, na gradilištima, željeznici, u stambenim, poslovnim i industrijskim objektima.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotehničar energetike (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektrotehničar elektrotenergetskih sistema, nivo IV1, Elektrotehničar elektromotornih pogona, nivo IV1, Elektrotehničar električnih instalacija, nivo IV1, Elektroinstalater u građevinskim objektima, nivo III, Pomoćnik elektroinstalatera u građevinskim objektima, nivo II.

SEKTOR: INFORMACIONE TEHNOLOGIJE

PODSEKTOR: INFORMACIONE TEHNOLOGIJE

Elektrotehničar za razvoj veb i mobilnih aplikacija

(Nivo obrazovanja IV1)

Elektrotehničar za razvoj veb i mobilnih aplikacija se osposobljava za izradu i testiranje veb i mobilnih aplikacija kroz savladavanje potrebnih programskih jezika i principa veb i mobilnog dizajna. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za upravljanje bazama podataka, kreiranje i obradu multimedijalnog sadržaja i korišćenje odgovarajućih softverskih alata za razvoj aplikacija.

Elektrotehničar za razvoj veb i mobilnih aplikacija radi u privrednim subjektima koji se bave uslužnom djelatnošću razvoja veb i mobilnih aplikacija ili organizacijama koje imaju internu potrebu za razvojem veb i mobilnih aplikacija.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Elektrotehničar računarskih sistema i mreža (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: Elektrotehničar za razvoj veb aplikacija (IV1) i Elektrotehničar za razvoj mobilnih aplikacija (IV1)

SEKTOR: GRAĐEVINARSTVO I UREĐENJE PROSTORA

Građevinarstvo i uređenje prostora objedinjuje zanimanja potrebna na gradilištu. Godinama unazad, Crna Gora predstavlja prostor na kome se dosta gradi. Većina radne snage angažovane na gradilištima dolazi sa prostora bivših Republika SFR Jugoslavije.

To govori u prilog činjenici da su sva zanimanja iz područja rada građevinarstvo, arhitektura i geodezija deficitarna - na domaćem tržištu nema dovoljno kadrova iz ovog područja rada.

Obrazovanje mogu nastaviti na Građevinskom fakultetu, Arhitektonskom fakultetu, Geodetskom i ostalim srodnim fakultetima i višim školama.

Za uspješno bavljenje poslovima u ovom području rada važno je da posjeduješ dobru orijentaciju u prostoru, oštrinu vida i sluha i dobru koordinaciju pokreta.

PODSEKTOR: GRAĐEVINARSTVO

Vodoinstalater (Nivo obrazovanja III)

Vodoinstalater se osposobljava za izvođenje instalacija spoljne i unutrašnje mreže vodovoda i kanalizacije, korišćenje predmjera radova i izradu specifikacije materijala za vodovodne i kanalizacione instalacije, skiciranje razvoda kućnih instalacija vodovoda i kanalizacije, lociranje i otklanjanje kvarove na vodovodnoj i kanalizacionoj mrežikao i montažu sanitarnih uređaja. Vodoinstalater radi unutar zatvorenih objekata, van objekta, na otvorenom prostoru, unutar šahti, kanala, a po potrebi i na visini.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Vodoinstalater (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Pomоćnikinstalateravodovodne i kanalizacionemreže, nivo II i Instalatervodovodne i kanalizacionemreže, nivo III.

Monter suve gradnje (Nivo obrazovanja III)

Ovaj program osposobljava učenike za pravljenje spuštenih plafona, montažu izolacionih slojeva, oblaganje zidova i plafona gips- kartonskim pločama, montažu pregradnih zidova i dr. Montira pregradne zidove, izrađuje suvi estrih, glet mase, premaze, termoizolacione sisteme i sl.

Keramičar/teracer/pečar (Nivo obrazovanja III)

Keramičari svojim vještinama doprinose svim vrstama gradnji. Oblaže zidove, plafone, stubove, sanitarne uređaje, popločava podove keramičkim pločicama, izrađuje podove od teraca, mozaika, kamena, izrađuje kaljeve peći i kamine.

Izvođač građevinskih radova (Nivo obrazovanja III)

Izvođač građevinskih radova se osposobljava za izvođenje armiračkih, zidarskih, tesarskih i izolaterskih radova. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za primjenu postupaka i mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite okoline. Izvođač građevinskih radova radi na gradilištima objekata visokogradnje, niskogradnje i hidrogradnje. *Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa*

obrazovanja izvođač građevinskih radova III, armirač nivoa III, zidar nivoa III, tesar nivoa III, izolater nivoa III i pomoćnik izvođača građevinskih radova nivoa II.

Građevinski tehničar za visokogradnju (Nivo obrazovanja IV1)

Građevinski tehničar za visokogradnju se osposobljava za obavljanje poslova vezanih za izradu djelova projekata konstrukcije objekata visokogradnje, uključujući inženjerske objekte, organizacije projekta i tehnologije građenja i poslova iz domena organizovanja gradilišta, obezbjeđivanja resursa i izvođenja radova na objektima visokogradnje uključujući i inženjerske objekte. Kroz ovaj obrazovni program stičete znanja i vještine potrebne za kontrolu kvaliteta procesa izvođenja radova na gradilištu i ispitivanje materijala u laboratoriji i na gradilištu kao i ispitivanje konstrukcija izvedenih objekata. Građevinski tehničar za visokogradnju radi u projektnom birou ili na gradilištima objekata visokogradnje uključujući i inženjerske objekte.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja građevinski tehničar za visokogradnju, građevinski tehničar za projektovanje objekata visokogradnje nivoa IV1, građevinsko-arhitektonski tehničar za izvođenje objekata visokogradnje nivoa IV1 i građevinski tehničar za kontrolu kvaliteta nivoa IV1.

Građevinski tehničar za niskogradnju i hidrogradnju

(Nivo obrazovanja IV1)

Građevinski tehničar za niskogradnju i hidrogradnju se osposobljava za obavljanje poslova vezanih za izradu djelova projekta objekata niskogradnje i hidrogradnje i poslova iz domena organizovanja gradilišta, obezbjeđivanja resursa i izvođenja radova na objektima niskogradnje i hidrogradnje. Kroz ovaj obrazovni program stiču se znanja i vještine potrebne za organizovanje instalacija vodovodne i kanalizacione mreže kao i za kontrolu kvaliteta procesa izvođenja radova na gradilištu i ispitivanje materijala u laboratoriji i na gradilištu kao i ispitivanje konstrukcija izvedenih objekata. Građevinski tehničar za niskogradnju i hidrogradnju radi u projektnom birou ili na gradilištima objekata niskogradnje i hidrogradnje.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja građevinski tehničar za niskogradnju i hidrogradnju, građevinski tehničar za niskogradnju nivoa IV1, građevinski tehničar za hidrogradnju nivoa IV1 i građevinski tehničar za kontrolu kvaliteta nivoa IV1.

PODSEKTOR: UREĐENJE PROSTORA

Tehničar za arhitekturu i dizajn enterijera

Tehničar za arhitekturu i dizajn enterijera se osposobljava za tehničku obradu arhitektonskog projekta objekta, urbanističko planiranje, projektovanje i izradu planskih dokumenata kao i dizajniranje enterijera. Obavlja poslove iz domena organizovanja gradilišta i praćenja izvođenja radova na objektu. Tehničar za arhitektonsko projektovanje i izvođenje objekata visokogradnje radi u birou ili studiju za arhitektonsko i urbanističko projektovanje i dizajn enterijera, dizajn i umjetničkom studiju, gradilištu visokogradnje i salonu namještaja.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar za arhitekturu i dizajn enterijera. (IV nivo). Tehničar za arhitektonsko projektovanje i izvođenje objekata visokogradnje, nivo IV1, Tehničar za urbanističko planiranje i projektovanje, nivo IV1, Tehničar za dizajn enterijera, nivo IV1.

Tehničar za dekorisanje i aranžiranje prostora

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar za dekorisanje i aranžiranje prostora se osposobljava za kreiranje, organizaciju, dekoraciju i aranžiranje prostora u skladu sa planovima, ističući dizajnerske sposobnosti za uređivanje tematskih cjelina na kreativan i dopadljiv način. Kroz obrazovni program stiče znanje i vještine za dizajniranje i aranžiranje izloga i postavki, dekorisanje prostora za događaje kao i dekorisanje enterijera. Tehničar za dekorisanje i aranžiranje prostora radi u dizajn, umjetničkim i modnim studijima, agencijama za dekoraciju prostora, kompanijama za prodaju robe široke potrošnje, trgovinskim lancima, tržnim centrima, salonima namještaja, radionicama za izradu dekorativnih elemenata i predmeta i dr.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar za dekorisanje i aranžiranje prostora (IV1 nivo), Dekorater prostora za događaje, nivo IV1, Aranžer i dekorater izloga i postavni, nivo IV1, Pomoćnik dekoratera prostora za događaje, nivo II.

PODSEKTOR: GEODEZIJA

Tehničar za geodeziju

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar za geodeziju se osposobljava za obavljanje poslova vezanih za osnivanje i održavanje katastra nepokretnosti i katastra vodova i podzemnih instalacija, prikupljanje podataka o zemljišnim oblicima i objektima u cilju izrade geodetskih podloga za projektovanje objekata. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za izvođenje geodetskih radova na izgradnji i održavanju inženjerskih objekata. Tehničar za geodeziju radi geodetskim i građevinskim privrednim društvima, organima državne uprave i lokalne samouprave.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar za geodeziju (IV1 nivo), Geodetski tehničar za inženjersko-tehničke oblasti, nivo IV1, Geodetski tehničar za državni premjer i katastar, nivo IV1 i Geodetski figurant, nivo II.

SEKTOR: EKONOMIJA I PRAVO

Ekonomisti istražuju način kako s ograničenim resursima zadovoljiti neograničene ljudske potrebe, odnosno, proučavaju troškove i učinke proizvodnje, raspodjelu potrošnje roba i usluga, bave se prikupljanjem i analiziranjem podataka, praćenjem ekonomskih trendova i praktičnom primjenom ekonomskih spoznaja.

Pravnici istražuju i kreiraju pravila ponašanja u jednoj zemlji, odnosno, imaju zadatak da konkretne životne situacije svedu na pravne norme.

Neke od karakteristika koje bi trebalo da odlikuju ekonomistu uključuju kreativnost, objektivna analiza, intelektualna radoznalost i precizan rad s brojkama. Karakteristike koje treba da odlikuju pravnika su fleksibilnost u mišljenju, umješnost u prilagođavanju i primjeni teorijskih znanja na specifične životne situacije, staloženost i strpljivost.

PODSEKTOR: EKONOMIJA

Ekonomski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Osposobljava se za informisanje klijenata o svim pitanjima u vezi sa novčanim poslovima i kapitalom, obavljanje poslova kreditiranja i kontrole kreditnih zahtjeva, otvaranje transakcionih računa za rezidentna i nerezidentna fizička i pravna lica, obavljanje poslova platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, obavljanje poslova sa gotovinom, bezgotovinskim plaćanjem i depozitima, upravljanje prilivom i odlivom finansijskih sredstava, u skladu sa planom korišćenja tih sredstava i poslovnom politikom, učestvovanje u pripremi i izradi finansijskih izvještaja iz djelokruga svog rada, upravljanje finansijskim rizicima u poslovanju i gotovim novcem, obavljanje poslova sa hartijama od vrijednosti i platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom. Stiče znanja i vještine obavljanja poslova platnog prometa i evidentiranja bezgotovinskog i gotovinskog plaćanja, analitike kupaca i dobavljača, vođenja robnog i materijalnog knjigovodstva, evidentiranja prihoda, rashoda, obračuna i evidentiranja periodičnih finansijskih rezultata, obrtnih sredstava, gotovine, hartija od vrijednosti, raznih vrsta poreza, vođenja knjigovodstva stalne i nematerijalne imovine, kapitala, rezervi i neraspoređene dobiti, troškova materijala, troškova zarada i amortizacije, nematerijalnih troškova, troškova proizvodnih usluga, finansijskih rashoda i ostalih rashoda, poslovnih i finansijskih prihoda, vođenje evidencije proizvodnje, poslovanja trgovinskih poslovnih subjekata, banaka, osiguravajućih i neprofitnih organizacija i knjigovodstva budžetskih korisnika, osiguravanja lica, imovine, stvari i transporta, obračuna premije i izdavanje polise osiguranja, sprovođenja postupka za izmjenu i otkaza polise osiguranja, procjene i likvidacije šteta, savjetovanja fizičkih i pravnih lica oko potrebe za osiguranjem i dr. Ekonomski tehničar radi u u privrednim društvima, organima državne uprave, lokalnoj samoupravi, bankama, opštim i stručnim službama državnih organa, proizvodnim organizacijama, trgovinskim poslovnim subjektima i privatnim i javnim ustanovama. Ekonomski tehničar obavlja posao u osiguravajućim društvima, kao posrednik i zastupnik u osiguranju.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Ekonomski tehničar (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikaci-

je: Bankarski tehničar, nivo IV1, Finansijski tehničar, nivo IV1, Knjigovodstveni tehničar, nivo IV1 i Tehničar osiguranja, nivo IV1.

PODSEKTOR: PRAVO

Pravno-administrativni tehničar (Nivo obrazovanja IV1)

Pravno-administrativni tehničar se osposobljava za obavljanje poslova pisanja, oblikovanja i uređivanja teksta i tabela, korišćenje tehničke opreme i kancelarijskog pribora za pripremu tekstualnog materijala, snimanje sastanaka i pregovora, obavljanje poslova prijema, otpreme i arhiviranja pošte i dokumenata, vođenje poslovne i službene korespondencije, vođenje različitih vrsta evidencija, obavljanje usmene i pisane komunikacije sa strankama i organizovanje njihovog prijema, rezervaciju smještaja i putnih karata za zaposlene, organizovanje i pripremu sastanaka, nabavku potrebne opreme i materijala u okviru svog djelokruga rada. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine obavljanja poslova prijema, otpreme i arhiviranja dokumenata, obavljanja upisa i evidentiranje podataka u javnim knjigama i evidencijama, ovjeravanje i izdavanje dokumenata i javnih isprava, vođenja poslovne i službene korespondencije, izrade nacрта određenih vrsta pravnih akata po uputstvima (nalogu) pravnika, organizovanja prijema i pružanja informacije strankama, planiranja i organizovanja raznih vrsta sastanaka, pripreme raznih vrsta izvještaja i zapisnika.

Pravno-administrativni tehničar radi u u opštim i stručnim službama državnih organa, organa državne uprave, pisarnicama, arhivama, matičnim službama, zemljišno-knjižnim i socijalnim službama, sudovima, tužilaštvima, privrednim subjektima, javnim i privatnim ustanovama, službama za ovjeru potpisa, rukopisa i prepisa i privatnim i javnim preduzećima i ustanovama.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pravni tehničar (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: Pravni tehničar, nivo IV1 i Administrativni tehničar, nivo IV1.

SEKTOR: POLJOPRIVREDA, PREHRANA I VETERINA

Poljoprivreda je najstarija proizvodna djelatnost čovjeka. Sama po sebi je u funkciji razvoja, očuvanja i zaštite ukupnog, a naročito rural-

nog prostora. Savremena poljoprivreda zahtijeva veća stručna znanja. Zanimanja u ovom području su prikladna za sve učenike koji imaju izražen interes za prirodu, biljke i životinje. Ova zanimanja omogućavaju bavljenje samostalnom djelatnošću, pokretanjem malih preduzeća, rad u poljoprivrednim preduzećima, prehrambenoj industriji, mljekarskoj industriji, laboratorijama, veterinarskim ambulantom, kao i nastavak školovanja na srodnim fakultetima: Poljoprivrednom fakultetu ili Veterinarskom fakultetu.

Alergijske reakcije na alergene iz prirode mogu značajno da utiču na uspjeh obavljanja posla, pa je poželjno da niste alergični na biljke, prašinu, dlake... Takođe, ukoliko ste preosjetljivi na krv i tjelesne izlučevine, odnosno da kod vas ne izazivaju nesvjesticu ili mučninu, kao i da vas nije strah od kontakta sa životinjama.

PODSEKTOR: POLJOPRIVREDA

Ratar-povrtar

(Nivo obrazovanja III)

Priprema tlo za sijanje i sadenje oranjem, đubrenjem i natapanjem. Utvrđuje biljne kulture koje će saditi; vrijeme i način sadnje. Priprema sjeme, obavlja sjetvu, proizvodi rasad, obavlja sadnju rasada, navodnjava, štiti povrće od bolesti. Poznaje način gajenja povrća i primjene đubriva. Obavlja osnovnu i dopunsku obradu zemljišta. Poznaje razlike između ratarskih kultura. Upravlja mašinama i oruđima za rad na objektu rada, upotrebljava pomoćna sredstva, alate i materijale, poznaje karakteristike mašina i tehnologije rada.

Poljoprivredni tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Organizuje, koordinira i nadgleda proizvodnju ratarskih, voćarskih i vinogradarskih biljnih kultura, kao i proizvodnju i uzgoj domaćih životinja. Rade i u drugim granama poljoprivredne proizvodnje, kao što su pčelarstvo i ribarstvo. Poznaje konkretnu tehnologiju proizvodnje za koju je zadužen, kontrolise određene procese od sadnje do proizvodnje. Poznaje specifičnosti oblasti u kojoj radi: vrtlarstvo, stočarstvo, voćarstvo, itd.

PODSEKTOR: PREHRANA

Pekar

(Nivo obrazovanja III)

Pekar se osposobljava za pripremanje sirovina i vode za proces proizvodnje, zamjesivanje i obradu, fermentaciju i termičku obradu tijesta, kontrolisanje kvaliteta sirovina za proizvodnju pekarskih proizvoda, kao i kvaliteta gotovih pekarskih proizvoda, održavanje optimalnih higijenskih uslova i vođenje radne dokumentacije u proizvodnji pekarskih proizvoda. Pekar radi u industrijskoj proizvodnji ili u pogonima za proizvodnju različitih vrsta pekarskih proizvoda manjih privatnih privrednih društava. Tokom obavljanja radnih zadataka obavezno je nošenje HTZ opreme, kao i posjedovanje važeće sanitarne knjižice. Najveći dio svog posla obavlja u stojećem položaju u zatvorenom. Mogućnost rada je u noćnim uslovima u zavisnosti od rokova završetaka predviđenog posla, kao i u prostorijama sa niskim i ekstremno visokim temperaturama. Mogućnost rada je pod povećanom bukom, prisustvom čestica brašna u vazduhu i u prostorijama sa povećanom vlagom. Može da radi samostalno, da koordinira grupom radnika i/ili da radi pod nadzorom nadređenog. *Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja pekar (III nivo) kao i stručne kvalifikacije: peker za hljeb i peciva nivoa III, pekar za zahtjevne pekarske proizvode nivoa III, pomoćnik pekara za hljeb i peciva nivoa II i pomoćnik pekara za zahtjevne pekarske proizvode nivoa II.*

Proizvođač prehrambenih proizvoda

(Nivo obrazovanja III)

Vrši pripremu sirovina i vode za proces proizvodnje, rukuje mašinama i uređajima u procesu proizvodnje, punjenja, pakovanja i skladištenja prehrambenih proizvoda biljnog i animalnog porijekla, kao i održavanje optimalnih higijenskih uslova u proizvodnji prehrambenih proizvoda biljnog i animalnog porijekla. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine vođenja radne dokumentacije u pisanoj i elektronskoj formi, održavanja opreme i sredstava za rad, kao i primjene mjera zaštite i zdravlja na radu, i zaštite životne sredine. Radi u industrijskoj proizvodnji ili u pogonima za proizvodnju preham-

benih proizvoda biljnog ili životinjskog porijekla manjih privatnih privrednih društava.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Proizvođač prehrambenih proizvoda (III nivo) kao i stručne kvalifikacije: Proizvođač biljnih prehrambenih proizvoda (III nivo), Proizvođač animalnih prehrambenih proizvoda (III nivo) i Pomoćnik proizvođača prehrambenih proizvoda (II nivo).

Prehrambeni tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Priprema sirovine i vodu za proces proizvodnje, obavlja tehnološke procese u proizvodnji prehrambenih proizvoda biljnog i animalnog porijekla, rukuje i nadgleda rad mašina za punjenje, pakovanje i skladištenje proizvoda, provjerava kvalitet u svim fazama tehnološkog postupka proizvodnje proizvoda. Rukuje i nadgleda rad mašina za održavanje higijene sredstava rada i proizvodnih pogona za proizvodnju prehrambenih proizvoda biljnog i animalnog porijekla. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine vođenja radne dokumentacije u pisanoj i elektronskoj formi, održavanja alata, opreme uređaja i mašina za rad, kao i primjene mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine. Prehrambeni tehničar radi u proizvodnim pogonima za proizvodnju biljnih ili animalnih prehrambenih proizvoda, u laboratorijama, u prodavnicama, inspeksijskim službama i slično.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Prehrambeni tehničar (nivo IV1) kao i stručne kvalifikacije: Prehrambeni tehničar za biljnu proizvodnju (IV nivo), Prehrambeni tehničar za animalnu proizvodnju (IV nivo), Proizvođač biljnih prehrambenih proizvoda (III nivo) Proizvođač animalnih prehrambenih proizvoda (III nivo), Pomoćnik proizvođača prehrambenih proizvoda (II nivo)

Prerađivač mlijeka

(Nivo obrazovanja III)

Prima svježe mlijeko i hemijski ga kontroliše. Priprema linije i uređaje za prerađivanje mlijeka i mliječnih proizvoda. Radi na proizvodnji i pakovanju fermentisanih proizvoda, kao i sireva, maslaca, sladoleda... Obavlja poslove skladištenja i distribucije mlijeka i mliječnih proizvoda. Poznaje osnove primarne proizvodnje mlijeka, tehnologiju pre-

rade, osnove kvaliteta mliječnih proizvoda, organizaciju proizvodnog pogona. Rukuje mašinom za preradu i zna da otkloni manji kvar na njoj, sprovodi sve aktivnosti tehnologijom i recepturom propisane za specifični mliječni proizvod, poznaje uslove skladištenja mlijeka i mliječnih proizvoda.

PODSEKTOR: VETERINA

Veterinarski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Veterinarski tehničar se osposobljava za prijem i smještaj životinja u uzgojno proizvodne prostore ili veterinarsku ambulantu, učestvovanje u zdravstvenoj zaštiti životina identifikovanju bolesnih životinja i njihovom liječenju, manipulisanje različitim vrstama biološkog materijala u procesu očuvanja zdravlja životinja, obavljanje poslova u reprodukciji u cilju inseminacije i očuvanja reproduktivnog zdravlja životinja, asistiranje u sprovođenju hiruških zahvata i pružanju prve pomoći kod životinja kao i vođenje dokumentacije pri obavljanju poslova njege, zdravstvene zaštite i liječenja životinja. Veterinarski tehničar radi uveterinarskim ambulantama, veterinarskim klinikama, a dio poslova može obavljati i u laboratoriji. Često poslove obavlja izvan veterinarskih ambulanti u stanovima i kućama gdje žive kućni ljubimci u stajama i drugim objektima i prostorima za smještaj životinja, na otvorenom, po udaljenim seoskim imanjima – bez obzira na vremenske prilike. Radno vrijeme može uključivati dežurstva što uključuje i rad u noćnim uslovima. Veterinarski tehničar često radi fizički naporan posao. On mora držati životinju koja se opire, a često radi u nefiziološkom položaju i pod velikim psihičkim pritiskom. Može biti izložen zarazama i povredama - ugrizima, ogrebotinama, udarcima i ubodima. Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja veterinarski tehničar (IV nivo) kao i stručne kvalifikacije: veterinarski tehničar životinja za uzgoj i proizvodnju hrane nivoa IV1 i veterinarski tehničar za kućne ljubimce nivoa IV1.

PODSEKTOR: ŠUMARSTVO

U okviru ovog podsektora učenicima se nudi nekoliko zanimanja u trogodišnjem i četvorogodišnjem trajanju. Tokom školovanja se stiču

znanja o uzgoju, zaštiti i pravilnom korišćenju šuma, osposobljavaju se za rad u rasadniku, za poslove organizacije u lovištima, razvijaju se sposobnosti i vještine za idejno rješavanje enterijera, namještaja i ostalih predmeta od drveta- ekonomična i kvalitetna izrada stolarskih proizvoda (stolovi, ormari, ležajevi, vrata, prozori i dr.), industrijskog namještaja, izradu i ugradnju građevinske stolarije i enterijera. Pripremaju se za jednostavne programe i rukovanje mašinama za obradu drveta. Nakon školovanja učenici posjeduju informatičku pismenost u izradi crteža i dokumentacije i poznaju pojmove iz oblasti tržišnog poslovanja i preduzetništva. Obrazovanje u četvorogodišnjem trajanju ima za cilj i pripremu učenika za nastavak školovanja na fakultetima šumarstva i drvoprerade.

Ukoliko razmišljate o školovanju u ovoj oblasti poželjno je da lako operišete brojevima i geometrijskim oblicima, kao i da imate dobru koordinaciju pokreta

Operater obrade drveta

(Nivo obrazovanja III)

Operater obrade drveta se osposobljava za pripremu i rezanje trupaca za dobijanje rezane drvene građe, krojenje, sortiranje, klasiranje i obilježavanje drvene rezane građe, proizvodnju furnira i furnirskih ploča, lameliranih konstrukcija od drveta, podnih i zidnih obloga, proizvodnju peleta i briketa, izradu detalja od masivnog drveta, izradu i ugradnju proizvoda od ploča na bazi drveta kao i izradu i ugradnju proizvoda od masivnog drveta. Operater obrade drveta radi na stovarištima trupaca, i drvene građe, u pogonima za proizvodnju rezane drvene građe, furnira i furnirskih ploča, lameliranih konstrukcija, podnih i zidnih obloga, peleta i briketa. Radi u privatnim radionicama za izradu proizvoda od ploča na bazi drveta i proizvoda od masivnog drveta kao i u većim privrednim društvima koji se bave ovim poslom.. Poslove ugradnje proizvoda od ploča na bazi drveta i proizvoda od masivnog drveta može da obavlja na gradilištima ili u prostorima u kojima se ugrađuju ovi proizvodi. Budući da radi sa uređajima i mašinama izloženi su buci, prašini od drveta i opasnostima od povreda. Često radi fizički naporan posao. Veći dio radnog vremena provodi u stojećem položaju. Usljed unaprijed dogovorenih rokova isporuke proizvoda moguće je produženo rad-

no vrijeme u odnosu na standardno. Može da radi samostalno i/ili da radi pod nadzorom nadređenog.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Operater obrade drveta (III nivo), Operater finalne obrade drveta, nivo III, Operater primarne i polufinalne obrade drveta, nivo III.

Tehničar obrade drveta

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar obrade drveta se osposobljava za pripremu i rezanje trupaca za dobijanje rezane drvene građe, krojenje, sortiranje, klasiranje i obilježavanje drvene rezane građe, proizvodnju furnira i furnirskih ploča, lameliranih konstrukcija od drveta, podnih i zidnih obloga, proizvodnju peleta i briketa, izradu detalja od masivnog drveta, izradu i ugradnju proizvoda od ploča na bazi drveta kao i izradu i ugradnju proizvoda od masivnog drveta. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine potrebne za ispitivanje tehničkih svojstava drveta i kvaliteta proizvoda finalne obrade drveta, tehničku pripremu procesa obrade drveta i organizaciju rada u procesu obrade drveta.

Tehničar obrade drveta radi na stovarištima trupaca, i drvene građe, u pogonima za proizvodnju rezane drvene građe, furnira i furnirskih ploča, lameliranih konstrukcija, podnih i zidnih obloga, peleta i briketa. Radi u privatnim radionicama za izradu proizvoda od ploča na bazi drveta i proizvoda od masivnog drveta kao i u većim privrednim društvima koji se bave ovim poslom. Može da radi u laboratorijama za ispitivanje kvaliteta drveta i finalnih proizvoda od drveta.

Radi u upravama privrednih društava na poslovima organizacije procesa rada. Poslove ugradnje proizvoda od ploča na bazi drveta i proizvoda od masivnog drveta. Takođe, može da obavlja poslove na gradilištima ili u prostorima u kojima se ugrađuju ovi proizvodi. Budući da radi sa uređajima i mašinama izloženi su buci, prašini od drveta i opasnostima od povreda. Često radi fizički naporan posao. Veći dio radnog vremena provodi u stojećem položaju. Usljed unaprijed dogovorenih rokova isporuke proizvoda moguće je produženo radno vrijeme u odnosu na standardno. Može da radi samostalno, da koordinira grupom radnika i/ili da radi pod nadzorom nadređenog.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar obrade drveta (IV1 nivo), Tehničar finalne obrade drveta, nivo IV1, Tehničar primarne i polufinalne obrade drveta, nivo IV1, Operater finalne obrade drveta, nivo III, Operater primarne i polufinalne obrade drveta, nivo III.

Šumarski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Šumarski tehničar se osposobljava za sprovođenje postupka doznake stabala za sječu u niskim šumama, za rukovođenje postupkom pošumljavanja i formiranjem rasadnika šumskih drveća. Vrší praćenje zdravstvenog stanja šuma i sprovodi mjere zaštite šume od požara, štetočina i svih bespravnih radnji na šumskom području. Obavlja planiranje i uređenje predjela u gradskim i prigradskim zonama, kao i podizanje i njegu zelenih površina u gradskim i prigradskim zonama. U dijelu iskorišćavanja šuma, Šumarski tehničar se osposobljava za obavljanje prijema, klasiranja i otpreme drvnih sortimenata, kao i za kontrolu nad krojenjem drvnih sortimenata, koje obavlja Sjekač šuma. Ima veoma važnu ulogu u kontroli bespravnih sječa šume. Organizuje rad manjih radnih grupa na obavljanju poslova pošumljavanja, rasadničarstva, postupka doznake i drugih poslova iz oblasti uzgoja i zaštite šuma i iskorišćavanja šuma. Vrší kontrolu rada lovočuvarske službe u lovištu. Vrší prikupljanje podataka za planiranje gazdovanja šumama i priprema podatke za obradu i izradu nove projektno-planske dokumentacije. Šumarski tehničar radi na poslovima iz oblasti šumarstva u državnim i privatnim šumskim gazdinstvima, u rasadnicima za proizvodnju i uzgoj sadnog materijala, na stovarištima drvnih sortimenata kao i u opštinskim organima koji se bave uređenjem gradskih zelenih površina. Najveći dio svojega rada obavlja u šumi, na otvorenom, u prirodi, u zdravim ali fizički nekomfortnim i napornim uslovima. Da bi došao do mjesta gdje se poslovi obavljaju, mora putovati terenskim vozilima, pa i pješaćiti na većim udaljenostima i po neoznačenim predjelima. Izložen je opasnostima od težih povreda, naročito tokom sječe i izvoza drvnih sortimenata, od divljih životinja i vremenskih nepogoda, a posebno veliku odgovornost ima za sigurnost drugih radnika koji obavljaju šumske radove.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Šumarski tehničar (IV1 nivo), Tehničar uzgoja i zaštite šuma, nivo IV, Tehničar iskorišćavanja šuma i planiranja gazdovanja šumama, nivo IV, Čuvar šuma i lovišta, nivo III, Operater iskorišćavanja šuma, nivo III i Sjekač šuma, nivo II.

Šumar

(Nivo obrazovanja III)

Šumar se osposobljava za obavljanje kontrole i zaštite šuma od štetnih pojava, zaštite šuma od požara i kontrole bespravnih radnji u šumama, kao i za izvođenje šumsko-kulturnih radova. Šumar vrši kontrolu i održavanje granica između državnih šuma i privatnih posjeda. U dijelu čuvanja lovišta, Šumar obavlja uzgoj i zaštitu divljači, organizaciju i kontrolu lova divljači i održavanje lovne infrastrukture. Šumar se takođe osposobljava za učešće u poslu prijema i otpreme drvnih sortimenata, za kontrolu transporta drvnih sortimenata i za pripremu i realizaciju maloprodaje drveta iz državnih šuma stanovništvu u ruralnim područjima. Šumar radi na poslovima iz oblasti šumarstva u državnim i privatnim šumskim gazdinstvima, u rasadnicima za proizvodnju i uzgoj sadnog materijala, na stovarištima drvnih sortimenata kao i kod privrednih subjekata koji se bave lovstvom. Najveći dio svojega rada obavlja u šumi, na otvorenom, u prirodi, u zdravim ali fizički nekomformnim i napornim uslovima. Da bi došao do mjesta gdje se poslovi obavljaju, mora putovati terenskim vozilima, pa i pješaćiti na većim udaljenostima i po neoznačenim predjelima. Izložen je opasnostima od težih povreda, naročito tokom sječe i izvoza drvnih sortimenata, od divljih životinja i vremenskih nepogoda, a posebno veliku odgovornost ima za sigurnost drugih radnika koji obavljaju šumske radove.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Šumar (III nivo), Čuvar šuma i lovišta, nivo III, Operater iskorišćavanja šuma, nivo III i Sjekač šuma, nivo II.

Stolar

(Nivo obrazovanja III)

Poznaje drvoprerađu kao granu privrede. Vrš pripremu sirovine i materijala, planira tok rada i organizuje proizvodnju po određenoj tehnologiji. Prati tok, kvalitet i učinke rada, izvodi operacije na zahtje-

vnim mašinama. Poznaje tehnologiju zaštite drveta, poznaje osnove hemijske obrade drveta, čita tehničke crteže, upravlja CNC mašinama, skladišti materijale i proizvode.

SEKTOR: ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA

Školovanje u ovom sektoru postavljeno je tako da svršenim učenicima omogućava direktno uključivanje u proces rada (bolnice, domovi zdravlja, klinike, privatne zdravstvene ustanove, apoteke,

specijalizovane ustanove za odmor i rehabilitaciju i dr.), ali i prohodnost na više škole i fakultete. Prohodnost je veoma široka, što znači da učenici mogu da biraju osim fakulteta zdravstvene struke i širok dijapazon fakulteta i visokih škola u zavisnosti od ličnog interesovanja i sklonosti. Rad na poslovima svih zanimanja zahtijeva visok stepen stručnosti, humanosti, odgovornosti, tačnosti i preciznosti, kao i nesebičnu brigu za druge, naročito bolesne i nemoćne. Da bi učenik upisao jedno od zanimanja u okviru ovog područja rada potrebno je da je tokom osnovne škole ostvarivao dobre rezultate iz biologije i hemije i pokazao sklonost ka izučavanju prirodnih nauka uopšte.

Za uspješno obavljanje posla u ovoj oblasti poželjno je da osoba lako uočava veze i odnose među pojavama i stvarima, kao i da ima dobru koordinaciju pokreta tijela i brzinu. Takođe je važno da posjeduje dobru procjenu stanja, namjera i osjećanja drugih ljudi i da se sa lakoćom riječima izražava. Veoma je bitna toplina, strpljivost sa ljudima, povjerenje, savjesnost, staloženost.

PODSEKTOR: ZDRAVSTVO

Farmaceutski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Farmaceutski tehničar se osposobljava za prijem i popis robe, za izdavanje lijekova sa režimom izdavanja bez recepta/ medicinskih sredstava i ostalih proizvoda i za obavljanje pripremnih i završnih poslova pri izradi magistralnih lijekova u apoteci; za popisivanje, prijem, skladištenje i izdavanje lijekova, medicinskih sredstava i ostalih proizvoda u veletrgovini; za proizvodnju i pakovanje različitih farmaceutskih oblika, za izvođenje fizičko – hemijskih i mikrobioloških ispitivanja i za pripremu i obradu dokumentacije prema standardima kvaliteta i dobroj proizvođačkoj praksi u farmaceutskoj proizvodnji.

Farmaceutski tehničar može da radi u apoteci, apotekarskoj laboratoriji, vedrogeriji, proizvodnim jedinicama u farmaceutskoj industriji i galenskoj laboratoriji i laboratorijama za fizičko - hemijska i mikrobiološka ispitivanja u farmaceutskoj proizvodnji. Radi u zatvorenom prostoru, a veći dio radnog vremena provodi u stojećem položaju. Pri radu sa različitim hemijskim supstancama, neophodno je korišćenje zaštitne opreme i primjena propisa o zaštiti na radu.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Farmaceutski tehničar (IV1 nivo), Farmaceutski tehničar u prometu lijekova i medicinskih sredstava nivoa IV1 i Farmaceutski tehničar u farmaceutskoj proizvodnji i laboratoriji IV.

Fizioterapeutski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Fizioterapeutski tehničar se osposobljava za pripremu pacijenta i pregled stanja kože tijela za izvođenje medicinsko-terapijskih masaža i hidro-peloido terapiskih procedura, izvođenje opšte, parcijalne i refleksne masaže tijela, primjenjujući odgovarajuće masažne hvatove i međuhvatove, izvođenje aparturne i limfne drenaže, aparturne masaže i wellness masaža tijela, primjenjujući odgovarajuća sredstva, tehnike i aparate, izvođenje pripremne i relaksirajuće masaže sportista u toku i/ili nakon sportske aktivnosti u cilju relaksacije, prevencije povreda i unapređenja izdržljivosti, kao i izvođenje hidrotterapijskih kupki, hidrotterapijskih tuševa i peloidoterapijskih procedura u cilju unapređenja stanja pacijenata sa oboljenjima i povredama mišićno-koštanog sistema i/ili neurološkim oboljenjima, uz poštovanje etičkih načela, mjera dezinfekcije radnog prostora, opreme i pribora za rad. Fizioterapeutski tehničar može da radi u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama, wellness i spa centrima, wellness i spa centrima u hotelima, centrima zdravstvenog turizma i dr.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Fizioterapeutski tehničar (IV1 nivo obrazovanja), Tehničar za hidro – peloido terapijske procedure, Tehničar za medicinsko – terapijske masaže.

Zubno-stomatološki tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Poslove obavlja manuelno, stojeći ili sjedeći u zavisnosti od vrste medicinsko - terapijske masaže ili hidro-peloido terapijske procedure. Pomaže stomatologu da obavi popravke, liječenja, vađenje zuba i drugo. Priprema zubarske uređaje, instrumente, lijekove i potreban materijal, kako bi sve blagovremeno bilo dostupno stomatologu. Prati rad stomatologa, dodaje mu potrebne instrumente, lijekove, tampone, anestetike. Steriliše i održava instrumente. Priprema pacijente za rendgenska snimanja, vodi evidenciju o uslugama, utrošku materijala, popunjava recepte, sređuje kartoteku.

Medicinski laboratorijski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Planira i organizuje sopstveni rad u laboratoriji i priprema sredstva za laboratorijski rad (posuđe, aparaturu i drugo). Priprema hranjive podloge, uzima uzorke bioloških materijala od pacijenta za različite vrste analiza, pod nadzorom stručnjaka odgovarajućeg profila, obrađuje biološki materijal. Izvodi dijagnostičke i druge analize u hematološkim, mikrobiološkim, parazitološkim, biohemijskim i laboratorijama za epidemioška mjerenja i sanitarnu.

Zdravstveni tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Njeguje bolesnike prema savjetima ljekara. Primjenjuje propisanu terapiju, priprema pacijenta za dijagnostičke i terapijske tretmane, uzima i šalje biološki materijalna laboratorijske analize. Posmatra, mjeri i prati vitalne funkcije(temperatura, puls, pritisak) pacijenta. Održava higijenu bolesnika. Održava kontakte između pacijenta i rodbine.

OBLAST: KOZMETIKA

Kozmetički tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Kozmetički tehničar se osposobljava za prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komuhnnikacije i bontona, za obradu zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka i stopala klijenta, za dekoraciju nokatnih ploča, izvođenje tretmana za njegu ruku i stopala, izvođenje procedura depilacije lica i tijela, izvođenje procedura za njegu tijela, izvođenje procedura dnevne i večernje

šminke, šminke za vjenčanja i televizijske i fotografske šminke, izvođenje kozmetoterapijske masaže tijela, izvođenje anticelulit, fotoestetskih i fototerapijskih procedura, izvođenje aparaturnih tretmana tijela, oblikovanje obrva i farbanje obrva i trepavica, izvođenje higijenskog, biloškog i aparaturnog tretmana lica, kao i za prezentaciju i prodaju preparata za kućnu njegu. Kozmetički tehničar može da radi u kozmetičkim salonima, wellness i spa centrima, centrima zdravstvenog turizma, drogerijama, veleprodaji i maloprodaji kozmetike ili da samostalno otvori kozmetički salon, u skladu sa određenim uslovima. Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Prilikom izvođenja tretmana lica koristi zaštitne rukavice ili sredstva za dezinfekciju ruku. Poslove obavlja stojeći ili sjedeći.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Kozmetički tehničar IV, kozmetički tehničar za tretmane lica nivoa IV1, kozmetički tehničar za masažu i tretmane tijela nivoa IV1, kozmetičar za manikir i pedikir nivoa III, kozmetičar za njegu tijela nivoa III i šminker nivoa III.

Kozmetičar

(Nivo obrazovanja III)

Kozmetičar se osposobljava za prijem klijenata u kozmetičkom salonu, u skladu sa pravilima poslovne komunnikacije i bontona, za obradu zanoktica i nokatnih ploča na prstima šaka i stopala klijenta, za dekoraciju nokatnih ploča, izvođenje tretmana za njegu ruku i stopala, izvođenje procedura depilacije lica i tijela, izvođenje procedura za njegu tijela, izvođenje procedura dnevne i večernje šminke, šminke za vjenčanja i televizijske i fotografske šminke. Kozmetičar može da radi u kozmetičkim salonima, za pultovima (nail barovima) za njegu ruku u tržnim centrima. Radi u zatvorenom prostoru, u čistoj sredini, najčešće u dvije smjene. Poslove obavlja sjedeći. Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Kozmetičar III, kozmetičar za manikir i pedikir nivoa III, kozmetičar za njegu tijela nivoa III i šminker nivoa III.

SEKTOR: TURIZAM, TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

Za neka zanimanja iz ovog područja školovanje traje tri, a za neka četiri godine. Birajući zanimanja iz ove oblasti, učenici će se više nego

u bilo kom drugom području sretati sa domaćim i stranim gostima , kao i sa domaćim i stranim kupcima.

Turizam je jedan od glavnih potencijala razvoja Crne Gore. Tokom ljetnje, a u posljednje vrijeme , zahvaljujući sve bržem razvoju zimskog turizma, i zimske turističke sezone, raste potražnja za turističkim i ugostiteljskim radnicima svih profila, a samim tim i i mogućnost za pronalaženjem posla i ostvarivanjem lične i profesionalne afirmacije.

Za uspjeh u poslu, potrebna je opšta tjelesna spretnost, a poželjna je i komunikativnost, ljubaznost, urednost, numerička spretnost i prijatna spoljašnjost. Kod svih zanimanja u ovom području rada važno je i poznavanje barem jednog stranog jezika.

PODSEKTOR: TURIZAM

Turistički tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Obavlja poslove planiranja , organizovanja i realizovanja turističkih i izletničkih aranžmana, kao i aranžmana poslovnih putovanja.

Istražuje i analizira turističko tržište, komunicira sa domaćim inostranim poslovnim partnerima i sl. U zavisnosti od radnog mjesta može raditi kao agencijski službenik, obavljati poslove na recepciji ,itd. U čestom je kontaktu sa ljudima.

PODSEKTOR: TRGOVINA

Prodavač

(Nivo obrazovanja III)

Prodavač se osposobljava za preuzimanje robe u prisustvu odgovornog lica, pripremu za prodaju, izlaganje i popisivanje; informisanje kupca o o asorti manu, hemijskom sastavu, karakteristikama, načinu čuvanja, upotrebi robe i promotivnim akcijama; usluživanje uz najbolji pristup u zavisnosti od tipa potrošača; obavljanje poslova naplate računa za prodatu robu pri različitim vrstama naplate, kao i za pakovanje kupljene prehrambene robe u skladu sa željom kupca. Prodavač radi u maloprodajnim objektima prehrambene i neprehrambene robe (prodavnice, butici, supermarketi, hipermarketi, robne kuće, trgovinski centri, specijalizovane prodavnice i dr.).

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Prodavač (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Prodavač prehrambene robe (III), Prodavač neprehrambene robe (III), Pomoćni prodavač prehrambene robe (II) i Pomoćni prodavač neprehrambene robe (II).

Tehničar prodaje

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar prodaje se osposobljava za obavljanje poslova u malo-prodaji (kontrola preuzimanja, pripreme i izlaganja robe u trgovini; pružanje potrebnih informacija kupcu o karakteristikama robe i promotivnim akcijama, obavljanje poslova nadzora blagajne i naplate računa pri različitim vrstama naplate; obavljanje poslova staranja o robi u pogledu stanja zaliha, nabavke, trebovanja, popisivanja i dr.; obavljanje poslove izrade kalkulacije cijena, vođenja trgovačke knjige i ostale poslovne dokumentacije i sl.) i veleprodaji (obavljanje poslova prodaje robe pri obilasku poslovnih kupaca uz pružanje svih potrebnih informacija o robi, njenim karakteristikama, cijeni, raspoloživim zalihama, zvaničnoj ponudi za kupovinu, rokovima plaćanja i dr.; praćenje stanja zaliha robe za nesmetanu realizaciju prodaje; informisanje kupca o promotivnim aktivnostima privrednog društva, kao i praćenje tržišta u pogledu djelovanja konkurencije i tražnje za određenom robom). Tehničar prodaje posao obavlja u maloprodajnim objektima prehrambene i neprehrambene robe (prodavnice, butici, supermarketi, hipermarketi, robne kuće, trgovinski centri, specijalizovane prodavnice i dr.), u pomoćnim prostorijama (kancelarija i magacin), na terenu (obilazi maloprodajne objekte).

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar prodaje (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: Tehničar prodaje u veleprodaji (IV1), Tehničar prodaje u malo-prodaji (IV1), Prodavač prehrambene robe (III), Prodavač neprehrambene robe (III), Pomoćni prodavač prehrambene robe

PODSEKTOR: UGOSTITELJSTVO

Poslastičar

(Nivo obrazovanja III)

Poslastičar se osposobljava za pripremu tijesta i poluproizvoda od

tijesta za izradu konditorskih i poslastičarskih proizvoda; izradu masa, kremova i preliva za izradu konditorskih i poslastičarskih proizvoda; izradu konditorskih i poslastičarskih proizvoda od tijesta, žitarica i orašastih plodova; izradu konditorskih proizvoda na bazi kakaoa i čokolade; izradu šećernih, šećerno-sirupnih rastvora i bombone; pripremu sitnih kolača, toplih poslastica i nacionalnih poslastičarskih proizvoda; izradu različite vrste torti, sladoleda i ledenih poslastica; izradu dekoracija od različitih vrsta namirnica za konditorske i poslastičarske proizvode; serviranje i prezentovanje konditorskih i poslastičarskih proizvoda. Poslastičar radi u poslastičarnicama, hotelima, restoranima i fabrikama za izradu poslastičarskih i konditorskih proizvoda.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Poslastičar (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Poslastičar u ugostiteljstvu, nivo III, Konditor, nivo III, Pomoćnik poslastičara u ugostiteljstvu, nivo II i Pomoćnik konditora, nivo II.

Kuvar

(Nivo obrazovanja III)

Kuvar se osposobljava za planiranje, organizovanje i rukovođenje radom pomoćnog osoblja u kuhinjskom bloku, obavljanje poslova vezanih za preuzimanje radnih naloga, pripremu, serviranje, dekorisanje i izdavanje jednostavnih gastronomskih proizvoda, uz obavljanje pripremnih i završnih poslova. Kroz obrazovni program osigurava kvalitet rada i poštovanje standarda u gastronomiji, stiče znanja i vještine vođenja radne dokumentacije u pisanoj i elektronskoj formi, održavanja opreme i sredstava za rad, kao i primjenu mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine u ugostiteljskim objektima registrovanim za pružanje usluga ishrane. Kuvar posao obavlja u restoranima, objektima brze hrane i sl.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja kuvar (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: kuvar jednostavnih gastronomskih proizvoda (III) nivo, poslastičar jednostavnih poslastičarskih proizvoda (III) nivo, mesar u ugostiteljstvu (III), pripremač pica (II), roštiljdžija (II) i pomoćnik u kuhinji (II).

Konobar

(Nivo obrazovanja III)

Konobar se osposobljava za organizaciju i izvođenje pripremnih i završnih poslova u ofisu i sali za usluživanje; doček i ispraćaj gostiju; razgovaranje i pružanje pomoći gostima u vezi porudžbine; organizaciju poslova i posluživanje hrane i pića pred gostom; specijalno posluživanje hrane i pića; usluživanje na svečanim prijemima; rukovođenje i nadzor rada konobara i pomoćnog osoblja u ugostiteljskim objektima za pružanje usluga hrane i pića. Konobar obavlja poslove u restoranu, kafani, baru, klubu, kao i u prevoznim sredstvima koji pružaju usluge hrane i pića.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja konobar (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: servir, nivo II, pomoćnik barmena, nivo II, restoranski konobar, nivo III i barmen, nivo III.

Restorater

(Nivo obrazovanja IV1)

Restorater se osposobljava za organizaciju i izvođenje pripremnih i završnih poslova u ofisu i sali za usluživanje; doček i ispraćaj gostiju; razgovaranje i pružanje pomoći gostima u vezi porudžbine; organizaciju poslova i posluživanje hrane i pića pred gostom; specijalno posluživanje hrane i pića; usluživanje na svečanim prijemima; rukovođenje i nadzor rada konobara i pomoćnog osoblja u ugostiteljskim objektima za pružanje usluga hrane i pića. Restorater obavlja poslove u restoranu, kafani, baru, klubu, kao i u prevoznim sredstvima koji pružaju usluge hrane i pića.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Restorater (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: glavni konobar, nivo IV1, glavni barmen, nivo IV1, restoranski konobar, nivo III, barmen, nivo III, servir, nivo II i pomoćnik barmena, nivo II.

Gastronom

Nivo obrazovanja IV1)

Gastronom se osposobljava za planiranje, organizovanje, rukovođenje i nadziranje poslova kuvara i pomoćnog osoblja u kuhinjskom bloku, obavljanje poslova vezanih za izradu radnih naloga, kontrolu realizacije pripremnih i završnih poslova u kuhinjskom bloku, pripremu, serviranje, dekorisanje i izdavanje gastronomskih

proizvoda. Kroz obrazovni program osigurava kvalitet rada i poštovanje standarda u gastronomiji, stiče znanja i vještine vođenja radne dokumentacije u pisanoj i elektronskoj formi, održavanja opreme i sredstava za rad, kao i primjenu mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine, u ugostiteljskim objektima registrovanim za pružanje usluga ishrane. Gastronom radi u restoranima, objektima brze hrane, za kompanije saobraćaja koje nude usluge hrane i sl.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja gastronom (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije: glavnii kuvar (IV) nivo, poslastišar u hotelijerstvu (IV) nivo, kuvar jednostavnih gastronomskih proizvoda (III) nivo, poslastičar jednostavnih poslastičarskih proizvoda (III) nivo, mesar u ugostiteljstvu (III), pripremač pica (II), roštiljdžija (II) i pomoćnik u kuhinji (II).

SEKTOR: SAOBRAĆAJ I KOMUNIKACIJE

Saobraćaj i komunikacije se svakog dana se sve više razvijaju. Danas je nemoguće zamisliti makar jednu aktivnost koja ne podrazumijeva neku od usluga saobraćaja. Saobraćaj može biti drumski, vazdušni, željeznički i vodeni. Ovo važi kad govorimo o prevozu ljudi, robe i slično. Međutim, veoma važan je i poštanski i telekomunikacioni saobraćaj čije usluge svakodnevno koristimo.

Školovanjem za neko od zanimanja iz ovog područja učenici stiču znanja i vještine potrebne za rad, ali i dobru osnovu za nastavak školovanja na visokim školama, Saobraćajnom ili nekom drugom srodnom fakultetu. Po završenom školovanju učenici mogu raditi u organizacijama i preduzećima iz oblasti PTT saobraćaja, vodenog saobraćaja, drumskog i unutrašnjeg transporta, željeznice, skladišne organizacije i slično.

Za uspješno obavljanje ovih poslova važno je da bez većih problema učenik shvata načine rada mašina i uređaja, da lako operiše brojevima i geometrijskim oblicima, kao i da razumije odnose među veličinama. Značajna je i razvijenost čula vida i sluha, snalaženje u prostoru, dobra koordinacija pokreta tijela. Lične karakteristike kao što su odgovornost, dobra organizacija i komunikativnost će doprinijeti uspjehu u karijeri u zanimanjima iz ove oblasti. Veoma je bitna i emocionalna stabilnost.

PODSEKTOR: SAOBRAĆAJ

Tehničar drumskog saobraćaja

(Nivo obrazovanja IV1)

Vrši organizaciju prevoza putnika ili tereta u gradskom, prigradskom, međugradskom i međunarodnom saobraćaju. Organizuje održavanje i opravku motornih vozila, izrađuje red vožnje, vodi brigu o ispravnosti i ekonomičnosti voznog parka, učestvuje u tehničkim pregledima, registracijama i osiguranju vozila. Vodi računa o bezbjednosti vozila, putnika i robe. Poslove može da obavlja u zatvorenom prostoru: u kancelarijama, u radionicama za tehničke preglede, u skladištima, a povremeno i na otvorenom prostoru. Može da radi u saobraćajnim preduzećima, komunalnim ustanovama, preduzećima za tehnički pregled vozila, u špedicijama, auto školama i sl.

Poštansko-logistički tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Obavlja sve poštanske usluge: preuzima od poštanskog centra sve vrste pošiljaka i novčanih dokumenata za dostavu i vrši raspodelu po dostavnim oblastima. Izrađuje poštansko-carinsku dokumentaciju koja prati pošiljke. Obavlja usluge novčanog poslovanja. Rukuje novcem i drugim blagajničkim sredstvima u skladu sa važećim propisima. Zadužuje i razdužuje poštare isplatom dokumentima i novcem. U pitanju je odgovoran posao, koji traži posvećenost i dobru koncentraciju.

Saobraćajno-transportni tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Poznaje propise, zakone i standarde u željeznici. Analizira kompletne saobraćajne situacije u stanici i na pruzi, otkazuje i uvodi vozove u saobraćaj, priprema dokumentaciju za saobraćaj voza, prati hod vozova kao i njihov prijem i otpremanje iz stanice. Obezbeđuje najavljene radnje na otvorenoj pruzi. Nadzire rad pregledača kola i manevarskog sastava. Naručuje i otkazuje vučna i manevarska vozila prema planiranju otpreme vozova, objavljuje promjene u saobraćaju vozova za korisnike usluga, pregleda skretnice, vodi brigu o bezbjednosti saobraćaja i primjeni propisa kod prijema i otpremanja putnika i stvari. Ovo je jedno od najodgovornijih zanimanja na željeznici.

Tehničar tehničko-kolske djelatnosti (Nivo obrazovanja IV1)

Posao tehničara tehničko-kolske djelatnosti sastoji se iz provjere stanja i bezbjednosti željezničke kompozicije kojom upravlja tehničar vuče. Tehničar tehničko-kolske djelatnosti, utvrđuje neispravnosti, nedostatke i oštećenja na kolima i određuje pravilan postupak za opravku kola, vrši probe kočnica, provjerava ispravnost uređaja za klimatizaciju, grijanje i osvjetljenje kola. Vodi računa o snabdjevenosti kola vodom i sanitarnim materijalom, kontroliše ispravnost tovarenja i osiguranja tovara u kolima. Radi se o odgovornom poslu usljed toga što od njegove odluke nakon sprovedene provjere zavise život, zdravlje i imovina ljudi.

Vozač motornog vozila (Nivo obrazovanja III)

Upravlja raznim motornim vozilima, kamionima, autobusima, specijalnim vozilima. Poznaje tehnologiju transportnog procesa, vrste i karakteristike mehanizacije za utovar i istovar tereta, poznaje pravila održavanja vozila, uređaja i opreme, vrši prevoz putnika i tereta. Rad obavlja pretežno sjedeći u vozilu, izložen je vibracijama, buci, isparenjima goriva, a na putu je izložen svim vremenskim uslovima. Može da radi u malim ili velikim firmama za prevoz putnika i robe, u medicinskim ustanovama, komunalnim službama, u taksi udruženjima itd.

Nautički tehničar (Nivo obrazovanja IV1)

Nautički tehničar se osposobljava za pripremanje broda za manevrisanje, pripremanje navigacionog mosta, upravljanje navigacijskom opremom i uređajima, manevrisanje i rukovanje brodom, obavljanje poslova kod ukrcaja i iskrcaja tereta i putnika, kao i sprovođenje mjera za održavanje sigurnosti ljudi i broda i zaštite i zdravlja na radu, i zaštite životne sredine. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine vođenja brodske dokumentacije, pružanja prve pomoći, vođenja komunikacije na stranom jeziku sa članovima posade, osobljem terminala, na relaciji brod – brod i brod – kopno, u skladu sa pravilima komunikacije, kao i poslova održavanja broda, brodske opreme i uređaja. Nautički tehničar radi na brodovima koji se bave prevozom tereta i putnika. Poslove obavlja na komandnom mostu,

brodskim prostorima namijenjenim za smještaj tereta, u brodskoj kancelariji, na palubi i dr.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Nautički tehničar (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije Nautički oficir na radnom nivou (IV1) i Brodski kormilar (III).

Brodomašinski tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Brodomašinski tehničar se osposobljava za upravljanje, kontrolu i održavanje brodskih mašina i uređaja i održavanje i popravku brodske konstrukcije i konstrukcije brodskih mašina i uređaja, vođenje dokumentacije brodomašinskog prostora, primjenu mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite života na moru. Kroz obrazovni program stiče znanja i vještine pružanja prve pomoći na brodu, vođenja komunikacije sa članovima posade i oficirima na stranom jeziku, u skladu sa pravilima komunikacije, kao i poslova održavanja i skladištenja goriva, maziva, vode, hemikalija i zapaljivih materija. Brodomašinski tehničar posao obavlja u mašinskom prostoru broda.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Brodomašinski tehničar (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije Brodomašinski oficir na radnom nivou (IV1) i Brodski mazač (III).

SEKTOR: INTERDISCIPLINARNA PODRUČJA

PODSEKTOR: EKONOMIJA, PRAVO I SAOBRAĆAJ

Tehničar za logistiku, špediciju i carinu (Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar za logistiku, špediciju i carinu izrađuje ponudu za uslugu prevoza robe i daje nalog vozaru. Organizuje transport i distribuciju robe i obavlja poslove prilikom dolaska robe na odredište. Organizuje osiguranje robe koja se prevozi i prevoznog sredstva i posreduje prilikom prevoza robe. Obavlja poslove u vezi sa najavom robe za uvoz, vrši prijem dokumentacije i uvezene robe, obrađuje primljenu dokumentaciju i jedinstvenu carinsku ispravu. Uspostavlja komunikaciju sa carinskom službom i vodi računa da se carinski postupak sprovodi u skladu sa propisima. Obavlja poslove kontrole jedinstvene carinske isprave dobijene od strane nadležnog carinskog organa.

Sprovodi mjere carinskog nadzora putnika, prevoznih sredstava, robe i sredstava plaćanja u međunarodnom saobraćaju i postupke sa akciznom robom. Unosi i obrađuje podatke o robi u carinski informacijski sistem i druge operativne sisteme i vrši naplatu i kontrolu prihoda. Tehničar za logistiku, špediciju i carinu radi u privrednim društvima, samostalno kao preduzetnik, organima državne uprave i organima u sastavu i lokalnoj samoupravi. Posao obavlja u kancelariji koristeći u radu računar i drugu odgovarajuću opremu i na terenu koristeći vozilo. Posao podrazumijeva rad u smjenama i rad noću. U obavljanju poslova dužan je da koristi službenu odjeću i obilježja.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja tehničar za logistiku, špediciju i carinu (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije špediterski tehničar nivoa IV1, carinski tehničar, nivoa IV1, tehničar za organizaciju transporta nivoa IV1.

SEKTOR: RUDARSTVO, METALURGIJA I HEMIJSKA INDUSTRIJA

Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija ima tri segmenta. Za neka od zanimanja školovanje traje tri, a za neka četiri godine. Učenici moraju poznavati specifična svojstva pojedinih metala, uređaje za preradu rude, postupke za izdvajanje metala i njegovu preradu. U to je uključeno poznavanje rada visokih peći u kojima se ruda pretvara u metal, poznavanje rada kupolnih peći u kojima se tali sirovo gvožđe i uz dodatke dobijaju različiti predmeti.

Osim toga, moraju poznavati alate, mašine i mjerne uređaje koji se upotrebljavaju u metalurgiji i njihovu primjenu u proizvodnom procesu. Mogućnosti zapošljavanja su u željezarama, aluminijskim kombinatima, zanatskim radionicama, rudnicima, istraživačkim institucijama, geološkim službama, laboratorijama, institutima za ispitivanje mehanike tla, livnicama, metalnoj industriji, valjaonicama čelika i obojenih metala (aluminijum, bakar i dr.), fabrikama: kablova, cijevi, profila i u svim preduzećima koja se bave istraživanjem, iskopom i preradom mineralnih sirovina.

Obrazovanje mogu nastaviti na Tehnološko - metalurškom fakultetu, Rudarsko-geološkom fakultetu i drugim srodnim fakultetima.

Za uspješno obavljanje poslova iz oblasti geologije, rudarstva i me-

talurgije važno je da lako operišiš brojevima i geometrijskim oblicima, kao i da razumiješ odnose među veličinama. Takođe, razumijevanje odnosa u prostoru je od velikog značaja. Karakteristike kao što su odgovornost i kreativnost će ti biti od velike pomoći za uspješno obavljanje radnih zadataka.

PODSEKTOR: METALURGIJA

Tehničar metalurgije

(Nivo obrazovanja IV1)

Učestvuje u pripremi tehničke i druge dokumentacije potrebne za proces dobijanja metalnih legura. Priprema i organizuje pojedine faze proizvodnje i obrade željeza, čelika, obojenih metala i legura metala. Metalurški tehničari obavljaju laboratorijska ispitivanja mineralnih sirovina. Koriste metode livenja, termičke obrade, izrade kalupa i jezgara potrebne za preradu metala. Metalurški tehničari rade u željezarama, livnicama, samostalnim zanatskim radionicama za obradu metala, gdje su izloženi buci, prašini i visokim temperaturama. U toku rada nose zaštitnu opremu. Dio posla obavljaju u kancelarijama, pripremajući projektnu dokumentaciju.

PODSEKTOR: HEMIJSKA INDUSTRIJA

Operater hemijskih procesa i ispitivanja

(Nivo obrazovanja III)

Operater hemijskih procesa i ispitivanja se osposobljava za rukovanje mašinama i uređajima tokom mehaničkih, toplotnih i difuzionih faza tehnološkog procesa, unutrašnji transport, pakovanje i skladištenje u hemijskoj industriji; za obavljanje pripremnih i završnih poslova pri uzorkovanju različitih materijala za potrebe hemijske analize, za izvođenje osnovnih operacija i tehnika hemijskih ispitivanja, gravimetrijskih i volumetrijskih metoda, skladištenje hemikalija, a sve uz sprovođenje mjera za siguran rad, u skladu sa standardima struke. Operater hemijskih procesa i ispitivanja posao obavlja u pogonima hemijske industrije, u hemijskim laboratorijama za ispitivanje kvaliteta vode, vazduha, zemljišta, namirnica, sirovina, i gotovih proizvoda i sl. Tokom obavljanja radnih zadataka, neophodno je korišćenje zaštitne opreme. U zavisnosti od vrste posla, može da radi samostalno ili pod nadzorom nadređenog.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa

obrazovanja operater hemijskih procesa i ispitivanja (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: operater hemijskih tehnoloških procesa nivoa III i operater hemijskih ispitivanja nivoa III.

Obrađivač plemenitih metala

(Nivo obrazovanja III)

Izrađuje, popravlja i održava predmete od plemenitih metala. Izradi nakita prethodi dizajniranje u skladu s estetskim zahtjevima, željama naručioca i prema tehnološkim mogućnostima izrade. U izradi nakita koristi se raznim postupcima ručne, mašinske, hemijske i galvanske obrade. Posao nije fizički naporan ali pažnja je usmjerena na detalje i preciznost u radu. Budući da ovo zanimanje osposobljava učenike za samostalnu proizvodnju postoji mogućnost razvijanja sopstvenog biznisa.

Tehničar hemijsko-farmaceutskih procesa i ispitivanja

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar hemijsko-farmaceutskih procesa i ispitivanja se osposobljava za kontrolisanje uslova rada u proizvodnim pogonima, pripremu sirovina, obavljanje mehaničkih, toplotnih i difuzionih faza i automatsku regulaciju tehnološkog procesa proizvodnje industrijskih hemijskih proizvoda, kontrolu procesnih parametara, unutrašnjeg transporta, pakovanja i skladištenja; za obavljanje faza proizvodnje različitih farmaceutskih oblika, prečišćene i visoko prečišćene vode, izračunavanje prinosa proizvodnog procesa, sve u skladu sa proizvodnom dokumentacijom i standardima farmaceutske industrije; za uzorkovanje čvrstih i tečnih materijala i gasova, pripremu rastvora i uzoraka za izvođenje hemijskih analiza, izvođenje hemijskih analiza i metoda ispitivanja različitih materijala, sirovina, poluproizvoda i proizvoda u hemijskoj i farmaceutskoj industriji, izvođenje pojedinih instrumentalnih metoda analize, izračunavanje konačnih rezultata, a sve uz sprovođenje mjera za siguran rad u skladu sa standardima struke. Tehničar hemijsko-farmaceutskih procesa i ispitivanja posao obavlja u pogonima za proizvodnju neorganskih i organskih hemijskih proizvoda u hemijskoj industriji, različitih farmaceutskih oblika u farmaceutskoj industriji, u hemijskim laboratorijama za ispitivanje kvaliteta vode, vazduha, zemljišta, namirnica, laboratorijama za

kontrolu kvaliteta u hemijskoj i farmaceutskoj industriji i sl. Tokom obavljanja radnih zadataka obavezno je nošenje zaštitne opreme, a za obavljanje određenih poslova, propisano je i nošenje sterilne obuće i odjeće, kao i posjedovanje važeće sanitarne knjižice. Može da radi samostalno, i/ili da radi pod nadzorom nadređenog.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Tehničar hemijsko-farmaceutskih procesa i ispitivanja (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije: tehničar industrijske hemijske tehnologije nivoa IV1, tehničar industrijske farmaceutske tehnologije nivoa IV1, tehničar hemijskih ispitivanja nivoa IV1, operater hemijskih tehnoloških procesa nivoa III i operater hemijskih ispitivanja nivoa III.

Grafički tehničar

(Nivo obrazovanja IV1)

Posjeduje informatičku pismenost u izradi crteža, projekata i dokumentacije; upotrebljava mjerne instrumente u štamparstvu; podešava formate štampe; vrši optičko miješanje boja; koristi karte, atlase i zbirke boja; mjeri boje na denzitometru; upravlja štamparskim mašinama kao i pomoćnim uređajima, u najzastupljenijim štamparskim tehnikama.

Tehničar zaštite životne sredine

(Nivo obrazovanja IV1)

Mjeri i prati zagađenje životne sredine. Uzorkuje vazduh, vodu i zemljište za laboratorijsku analizu. Učestvuje u poslovima pripreme uzoraka za analizu. Učestvuje u postupcima fizičko-hemijskih i mikrobioloških ispitivanja uzoraka vazduha, vode i zemljišta. Sprovodi preventivne i zaštitne mjere za očuvanje životne sredine i metode za pravilno odlaganje, skladištenje i reciklažu otpadnih materija. Učestvuje u nadziranju zaštićenih područja. Primjenjuje propise iz oblasti zaštite životne sredine.

Radi na terenu kao i u zatvorenom prostoru, laboratorijama.

SEKTOR: USLUGE

U okviru ovog sektora učenici se osposobljavaju za vođenje malog biznisa.

Za uspjeh u ovom području rada potrebno je imati veoma dobru

koordinaciju pokreta ruku i prstiju, dobru opštu tjelesna spretnost, komunikativnost, ljubaznost, urednost. Poželjno je da učenici vole raditi sa ljudima i važno da imaju razvijen smisao za estetiku.

PODSEKTOR: LIČNE USLUGE

Frizer

(Nivo obrazovanja III)

Frizer se osposobljava za poslove njegovanja kose i vlasišta, šišanja kose, brijanje brade i brkova, brijanja glave, izrade različitih vrsta frizura, prepariranja kose kao i bojenja kose, brade i brkova različitim tehnikama. Savjetovanje korisnika usluga prilikom odabira preparata za negu kose i lica, brade i brkova. Vođenje računa o održavanju čistoće radnog prostora i dezinfikovanju opreme, pribora i alata koji koristi u radu. Frizer radi u frizerskim salonimam, pozorištu, filmskoj kući ili na televiziji.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pravni tehničar (IV nivo), kao i stručne kvalifikacije Frizer za muškarce (III), Frizer za žene (III), Pomoćnik frizera za žene (II) i Pomoćnik frizera za muškarce (II).

Pomoćnik frizera

(Nivo obrazovanja II)

Pomoćnik frizera se osposobljava za pomoćne poslove prilikom njegovanja kose i vlasišta, kože lica, brade i brkova i šišanja jednostavnih muških frizura i brada, prepariranja. Pripremanje lica i glave za brijanje i oblikovanje brade i brkova i brijanje. Izrada jednostavne muške frizure i bojenje kose. Vođenje računa o održavanju čistoće radnog prostora i dezinfikovanju opreme, pribora i alata koji se koristi u radu. Pomoćnik frizera posao obavlja u frizerskim salonimam, pozorištu, filmskoj kući ili na televiziji.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pomoćnik frizera (II nivo), kao i stručne kvalifikacije Pomoćnik frizera za žene (II) i Pomoćnik frizera za muškarce (II).

PODSEKTOR: TEKSTILSTVO I KOŽARSTVO

Ovaj podsektor obuhvata zanimanja iz oblasti proizvodnje i prerade kože, krzna i tekstila, kao i proizvodnje predmeta od kože i tekstila, kožne galanterije i obuće.

Modni krojač

(Nivo obrazovanja III)

Modni krojač se osposobljava za legovanje materijala, polaganje krojne slike u krojnu naslagu, ucrtavanje, obilježavanje i krojenje krojnih djelova na krojačkom stolu, sortiranje i pakovanje u svežnjeve kao i sastavljanje iskrojenih djelova tekstilnih i odjevnih proizvoda na odgovarajućim mašinama za šivenje, šivaćim automatima, agregatima, peglama i presama u gotov proizvod, prepravljanje sašivenih i ručno izrađenih tekstilnih i odjevnih proizvoda. Modni krojač radi u konfekcijskim i tekstilnim preduzećima, radionicama, modnim salonima i sl.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Modni krojač (III nivo), kao i stručne kvalifikacije: Krojač tekstilnih i odjevnih proizvoda (III), Konfekcionar (III), Pomoćnik krojača tekstilnih i odjevnih proizvoda (II) i Pomoćnik konfekcinara (II).

Tehničar modnog dizajna

(Nivo obrazovanja IV1)

Tehničar modnog dizajna se osposobljava za konstrukciju i modelovanje osnovnog kroja zadatog modela, gradiranje kroja u različitim veličinama, usklađivanje tehničke izrade modela sa modnim dizajnom, krojenje tekstila, sastavljanje djelova tekstilnih i odjevnih proizvoda na šivaćim mašinama, obavljanje postupaka korekcije, dorade, ukrašavanja, kontrole i peglanja, praćenje proizvodnog procesa izrade tekstilnih i odjevnih proizvoda uz vođenje odgovarajuće dokumentacije, izradu unikatnih proizvoda u modnim salonima i njihovu promociju i prodaju na tržištu. Tehničar modnog dizajnera radi u konfekcijskim i tekstilnim preduzećima, radionicama, modnim salonima i sl.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Pravni tehničar (IV1 nivo), kao i stručne kvalifikacije Konfekcionar, nivo III, Krojač tekstilnih i odjevnih proizvoda, nivo III, Pomoćnik krojača tekstilnih i odjevnih proizvoda, nivo II i Pomoćnik konfekcionara, nivo II.

SEKTOR: HUMANISTIKA I UMJETNOST

PODSEKTOR: HUMANISTIKA

OBLAST: MUZIČKA UMJETNOST

Srednja muzička škola obrazuje učenike za zanimanja iz područja rada- muzička umjetnost. Cilj obrazovanja je da omogući učenicima prolaznost ka muzičkim akademijama i fakultetima muzičke umjetnosti na svim odsjecima – instrumentalni, muzikologija, etnomuzikologija, opšta muzička pedagogija, kompozicija i dirigovanje.

U muzičkoj školi učenici stiču muzičku pismenost, razvijaju vještine sviranja na instrumentu, upoznaju se sa istorijom muzike, muzičkom literaturom, muzičkim oblicma muzičkim instrumentim, muzičkim stilovima.

Uspješnost učenika zavisi, prije svega od angažovanja, pošto su muzičke škole veoma zahtjevne - instrument mora da se vježba po nekoliko sati svakog dana, a učenici imaju i obavezu savladavanja gradiva opšte obrazovnih predmeta. Za uspješno obavljanje poslova u ovoj oblasti neophodno je posjedovanje muzičkog talenta, osjećaja za ritam i zvuk, kao i kreativnost i sposobnost nasupanja pred većim brojem ljudi. Takođe je poželjno posjedovati dobru koordinaciju pokreta tijela, brzinu, spretnost, kao i visoku samodisciplinu.

Muzički izvođač

(Nivo obrazovanja IV1)

Muzički izvođač se osposobljava za planiranje, pripremu, organizaciju i realizaciju javnog nastupa samostalno i/ili u grupi, izvođenje tonske/ akustičke probe, štimovanje instrumenta, usviravanje i realizaciju probe pred javni nastup, obavljanje pripremnih i završnih poslova i javno izvođenje muzičkog repertoara na jednom od izabranih instrumenata u okviru javnog nastupa. Rukovodi i nadzire organizacione aktivnosti u radu manjeg muzičkog ansambla. Održava funkcionalnost instrumenta i opreme za izvođenje. Vodi odgovarajuću poslovnu dokumentaciju o javnim nastupima, ugovara nastupe i komunicira sa saradnicima, publikom i medijima. Obavlja poslove na način da ne ugrožava svoje zdravlje, zdravlje saradnika i publike, radnu i životnu sredinu. Muzički izvođač može raditi u kulturnim i muzičkim centrima, RTV kućama ili nastupati samostalno. Može raditi individualno ili u muzičkim ansamblima, sa ili bez oz-

vučenja. Uslovi rada zahtjevaju nastupanje u zatvorenim i otvorenim prostorima u različitim uslovima za izvođenje, sjedeći ili stojeći.

Ovaj program se zasniva na sledećim standardima: Fagotista, nivoa IV1, Flautista, nivoa IV1, Gitarista, nivoa IV1, Harfista, nivoa IV1, Harmonikaš, nivoa IV1, Hornista, nivoa IV1, Klarinetista, nivoa IV1, Kontrabasista, nivoa IV1, Oboista, nivoa IV1, Perkusionista, nivoa IV1, Saksofonista, nivoa IV1, Solo pjevač, nivoa IV1, Trombonista, nivoa IV1, Trubač, nivoa IV1, Klavirista, nivoa IV1, Violinista, nivoa IV1, Violista, nivoa IV1 i Violončelista, nivoa IV1.

Muzički saradnik

(Nivo obrazovanja IV1)

Muzički saradnik se osposobljava za planiranje i organizaciju poslova za realizaciju muzičkog programa, vođenje arhiva muzičke građe i obavljanje poslova u notografiji. Kreira muzičke košuljice i priprema promotivni materijala za najavu muzičkog programa, kontroliše realizovane sadržaje muzičkog programa uz vođenje odgovarajuće dokumentacije. Priprema, sortira, arhivira, vrši kontrolu ispravnosti i distribuira muzičku građu, vodeći evidenciju o materijalu muzičkog arhiva. Priprema potrebna sredstava i uređaje za izradu muzičkih zapisa. Kreira digitalni format, konvertuje, eksportuje i distribuira muzičke zapise u različitim digitalnim formatima. Obavlja sve poslove na način da štiti svoje zdravlje, zdravlje saradnika i korisnika, radnu i životnu sredinu. Muzički saradnik može raditi u RTV kućama, kulturnim i muzičkim centrima ili samostalno pružati notografske usluge. Rad se odvija uglavnom sjedeći u kancelarijskim uslovima, a dio poslova vezan je i za rad na terenu.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja Muzički saradnik IV1, saradnik u muzičkom programu, nivoa IV1, arhivar muzičke građe, nivoa III i notograf, nivoa II.

PODSEKTOR: LIKOVNA UMJETNOST

Za bavljenje likovnom umjetnošću nužna je sposobnost likovnog izražavanja i likovni senzibilitet: osjećaj za dobru formu, za sklad boja, perspektivu, unutrašnji poriv da se likovnim jezikom iskažu misli i osjećanja. Od tjelesnih sposobnosti potrebna je spretnost ruku i prstiju, kao i dobar vid i razlikovanje boja. Nastavak školovanja moguć je na studijama na Akademiji likovnih umjetnosti.

Za bavljenje likovnom umjetnošću nužna je sposobnost likovnog izražavanja i likovni senzibilitet: osjećaj za dobru formu, za sklad boja i perspektivu.

Likovni saradnik-Slikar

(Nivo obrazovanja IV1)

Poznaje slikarske tehnike i metode, rukuje alatkama, priprema podlogu za slikanje, materijal za rad. Bavi se zaštitom spomenika kulture, pravi kopije u različitim tehnikama, poštuje standarde kvaliteta.

Grafički dizajner-Saradnik

(Nivo obrazovanja IV1)

Izrađuje ilustracije, osmišljava i realizuje sredstva u slobodnom prostoru (bilborde, svjetleće reklame, panoe...), osmišljava vizuelni identitet firme, logotip i njegovu primjnljivost na papirnoj galanteriji i propagandnom materijalu, daje idejno rješenje za korice knjiga. Pored toga, vrši i priprmu materijala za digitalnu i offset štampu.

PRILAGOĐENI OBRAZOVNI PROGRAMI

UČENICIMA SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA

Kuvar (prilagođen program učenicima sa POP) (Nivo obrazovanja III)

Kuvar se osposobljava za planiranje, organizovanje i rukovođenje radom pomoćnog osoblja u kuhinjskom bloku, obavljanje poslova vezanih za preuzimanje radnih naloga, pripremu, serviranje, dekorisanje i izdavanje jednostavnih gastronomskih proizvoda, uz obavljanje pripremnih i završnih poslova. Kroz obrazovni program osigurava kvalitet rada i poštovanje standarda u gastronomiji, stiče znanja i vještine vođenja radne dokumentacije u pisanoj i elektronskoj formi, održavanja opreme i sredstava za rad, kao i primjenu mjera zaštite i zdravlja na radu i zaštite životne sredine u ugostiteljskim objektima registrovanim za pružanje usluga ishrane. Kuvar posao obavlja u restoranima, objektima brze hrane i sl.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja kuvar (III nivo), poslastičar jednostavnih poslastičarskih proizvoda (III) nivo, mesar u ugostiteljstvu (III), pripremač pica (II), roštilj-džija (II) i pomoćnik u kuhinji (II).

Frizer (prilagođen program učenicima sa POP) (Nivo obrazovanja III)

Frizer se osposobljava za poslove njegovanja kose i vlasišta, šišanja kose, brijanje brade i brkova, brijanja glave, izrade različitih vrsta frizura, prepariranja kose kao i bojenja kose, brade i brkova različitim tehnikama. Savjetovanje korisnika usluga prilikom odabira preparata za njegu kose i lica, brade i brkova. Vođenje računa o održavanju čistoće radnog prostora i dezinfikovanju opreme, pribora i alata koji koristi u radu. Frizer radi u frizerskim salonimam, pozorištu, filmskoj kući ili na televiziji.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja frizer (III nivo), frizer za muškarce (III), frizer za žene (III), pomoćnik frizera za žene (II), pomoćnik frizera za muškarce (II).

Pomoćnik frizera (prilagođen program učenicima sa POP) (II nivo obrazovanja)

Pomoćnik frizera se osposobljava za pomoćne poslove prilikom njegovanja kose i vlasišta, kože lica, brade i brkova i šišanja jednostavnih muških frizura i brada, prepariranja. Pripremanje lica i glave za brijanje i oblikovanje brade i brkova i brijanje. Izrada jednostavne muške frizure i bojenje kose. Vođenje računa o održavanju čistoće radnog prostora i dezinfikovanju opreme, pribora i alata koji se koristi u radu. Pomoćnik frizera posao obavlja u frizerskim salonimam, pozorištu, filmskoj kući ili na televiziji.

Po završetku ovog obrazovnog programa stičete kvalifikaciju nivoa obrazovanja pomoćnik frizera (II nivo), pomoćnik frizera za žene (II), pomoćnik frizera za muškarce (II).

SREDNJE ŠKOLE U CRNOJ GORI

Srednje škole vrše obrazovno-vaspitnu djelatnost usmjerenu na sticanje i razvijanje sposobnosti za rad, odnosno dalje obrazovanje učenika. Njihov cilj je da mladi steknu potrebna opšta, posebna i stručna znanja, vještine i navike zasnovane na dostignućima nauke, tehnike, kulture i umjetnosti, da kod učenika razviju intelektualne, moralne i druge pozitivne osobine ličnosti.

Srednje škole su:

1. Gimnazije

U gimnaziji se stiče opšte obrazovanje iz društvenih i prirodno matematičkih nauka radi nastavljanja školovanja na visokim školama i fakultetima. Školovanje u gimnazijama traje četiri godine. Gimnazijski programi vas ne osposobljavaju ni za koje konkretno zanimanje, već pripremaju za nastavak obrazovanja.

2. Stručne škole

Stručna škola daje opšte, stručno i praktično obrazovanje. U našoj državi postoje:

- Četvorogodišnje stručne škole u kojima se stiče stručno obrazovanje četvrtog nivoa obrazovanja.
- Trogodišnje stručne škole u kojima se stiče stručno obrazovanje trećeg nivoa obrazovanja.
- Dvogodišnje stručne škole u kojima učenik stiče niže stručno obrazovanje u trajanju od dvije godine

3. Vjerske škole

U vjerskoj školi se pored društvenih i prirodnih, izučavaju i vjerske nauke. Stiče se četvrti nivo obrazovanja, a školovanje traje četiri godine. Za upis u ove škole pored školskih ocjena potrebno je položiti prijemni ispit koji se sastoji od testa opšte informisanosti i intervjuja.

4. Umjetničke škole

U umjetničkoj školi se pored odgovarajućeg obrazovnog programa ostvaruje i program iz oblasti likovne, muzičke i baletske umjetnosti. Stiče se četvrti stepen stručne spreme, a školovanje traje četiri godine. Za upis u ove škole pored školskih ocjena potrebna je i provjera sposobnosti odnosno darovitosti za određeno područje.

UPIS U GIMNAZIJU

Upis učenika u I razred gimnazije vrši na osnovu sljedećih kriterijuma:

1. opšteg uspjeha u posljednjem ciklusu osnovne škole;
2. uspjeha na eksternoj provjeri znanja na kraju osnovnog obrazovanja;

3. uspjeha iz crnogorskog ili maternjeg jezika, matematike i predmeta značajnih za sticanje obrazovanja u posljednjem ciklusu osnovne škole i
4. rezultata sa državnih i međunarodnih takmičenja, odnosno dodijeljenog priznanja.

Kandidati sa posebnim obrazovnim potrebama koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, upisuju se u skladu sa rješenjem o usmjeravanju u obrazovni program.

Kao poseban uslov za upis u odjeljenje specijalističke gimnazije - matematičke, potrebno je da kandidat na eksternoj provjeri znanja iz matematike ostvari ocjenu odličan (5).

Kao poseban uslov za upis u odjeljenje specijalističke gimnazije - filološke, potrebno je da kandidat na eksternoj provjeri znanja iz crnogorskog-srpskog, bosanskog, hrvatskog jezika i književnosti odnosno maternjeg jezika i književnosti ostvari ocjenu odličan i iz stranog jezika, kao predmeta koji je izabrao, ostvari ocjenu odličan (5).

Za upis u gimnaziju u kojoj se nastava izvodi na stranom jeziku kandidat u posljednjem ciklusu osnovne škole treba da ima ocjenu odličan (5) iz stranog jezika na kojem se izvodi nastava.

Kao poseban uslov za upis u odjeljenje specijalističke gimnazije - sportske, potrebno je da je kandidat:

ostvojio medalju na nacionalnom sportskom takmičenju;

nastupao za nacionalnu reprezentaciju, u određenom sportu koji je na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara;

član kluba koji se takmiči u nacionalnom šampionatu u sportu koji je na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara;

osvojio medalju na nacionalnom školskom takmičenju;

član školskog društva koji se takmiči na nacionalnom školskom takmičenju.

Pripadnik romske i egipatske populacije ostvaruje dodatnih šest bodova po principu afirmativne akcije.

Vrednovanje uspjeha na eksternoj provjeri znanja

Za upis u opštu gimnaziju i odjeljenja specijalističke gimnazije vrednuje se uspjeh na eksternoj provjeri znanja iz nastavnog predmeta

crnogorski-srpski, bosanski, hrvatski jezik odnosno maternji jezik i književnost, matematike i jednog predmeta koji učenik izabere, tako što ocjena odličan (5) nosi 10 bodova, ocjena vrlo dobar (4) nosi 7 bodova, ocjena dobar (3) nosi 4 boda i ocjena dovoljan (2) nosi 1 bod i ocjena nedovoljan (1) nosi 0 bodova.

Vrednovanje opšteg uspjeha

Opšti uspjeh u posljednja tri razreda osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberu srednje ocjene opšteg uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3).

Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje uspjeha iz predmeta

Uspjeh iz crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskiog jezika i književnosti odnosno maternjeg jezika i književnosti, matematike i dva nastavna predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednjem ciklusu osnovne škole vrednuje se tako što se pojedinačne ocjene iz tih predmeta saberu i njihov zbir podijeli sa brojem dva (2).

Nastavni predmeti od značaja za dalje školovanje pri upisu učenika u I razred opšte gimnazije su strani jezik i fizika.

Vrednovanje rezultata na takmičenju i priznanja

Rezultati učenika osnovne škole postignuti na pojedinačnim takmičenjima iz nastavnih predmeta vrednuju se na način što se kandidatu koji je u posljednjem ciklusu osnovne škole osvojio jedno od prva tri mjesta, nagrade, odnosno medalje dodjeljuju sljedeći bodovi:

- a. međunarodno takmičenje: prvo mjesto, prva nagrada, odnosno zlatna medalja - 20 bodova; drugo mjesto, druga nagrada, odnosno srebrna medalja - 18 bodova; treće mjesto, treća nagrada, odnosno bronzana medalja - 15 bodova;
- b. državno takmičenje: prvo mjesto, odnosno prva nagrada - 15 bodova; drugo mjesto, odnosno druga nagrada - 13 bodova; treće mjesto, odnosno treća nagrada - 10 bodova.

U slučaju kada kandidat iz jednog nastavnog predmeta osvoji pojedinačna mjesta, nagrade odnosno medalje na više nivoa takmičenja, uzima se u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

U slučaju kada kandidat iz dva ili više nastavnih predmeta osvoji po jedno ili više pojedinačnih mjesta, nagrada, odnosno medalja bodovi iz svih nastavnih predmeta sabiraju se po nivoima takmičenja, pri čemu se uzima u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

Diploma „Luča“ vrednuje se sa 12 bodova.

Vrednovanje sportskih uspjeha i rezultata

Za upis u odjeljenje specijalističke gimnazije – sportske, potrebno je da je kandidat:

- osvojio medalju na nacionalnom sportskom takmičenju, što nosi 10 bodova;
- nastupao za nacionalnu reprezentaciju, u određenom sportu koji je na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara, što nosi 8 bodova;
- član kluba koji se takmiči u nacionalnom šampionatu u sportu koji je na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara, što nosi 6 bodova;
- osvojio medalju na nacionalnom školskom takmičenju, što nosi 4 boda;
- član školskog društva koji se takmiči na nacionalnom školskom takmičenju, što nosi 2 boda.

Kada kandidat ostvari uspjeh u određenom sportu koji nije na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara ostvareni rezultati se vrednuju sa 4 odnosno 3 boda.

Vrednovanje sportskih uspjeha, odnosno učešća na nacionalnom sportskom takmičenju i na nacionalnom školskom takmičenju vrši se na osnovu potvrde kluba odnosno školskog društva.

Vrednovanje učešća za nacionalnu reprezentaciju ili u nacionalnom šampionatu u određenom sportu koji je na programu Olimpijskih i Paraolimpijskih igara vrši se na osnovu potvrde Crnogorskog olimpijskog komiteta.

Prednost imaju kandidati sa ostvarenim najboljim sportskim rezultatima.

Rangiranje kandidata za upis

Kandidati za upis u gimnaziju rangiraju se prema ukupnom broju bodova ostvarenom po svim osnovama koje se vrednuju za upis na jedinstvenoj rang listi.

Kada više kandidata ostvari isti broj bodova, prednost u rangiranju imaju kandidati koji su osvojili veći broj bodova:

na eksternoj provjeri znanja na kraju osnovnog obrazovanja;

po osnovu opšteg uspjeha u posljednjem ciklusu osnovne škole;

po osnovu ocjena iz nastavnih predmeta crnogorski - srpski, bosanski, hrvatski odnosno maternji jezik i književnost, matematika i dva predmeta od značaja za dalje školovanje u posljednjem ciklusu osnovne škole.

Objavlivanje rezultata

U toku trajanja roka za podnošenje prijava za upis u školu, komisija je dužna da svakog dana objavi ažuriranu rang listu prijavljenih kandidata radi njihovog informisanja o mjestu na rang listi.

KRITERIJUMI ZA UPIS UČENIKA U I RAZRED STRUČNIH ŠKOLA

Upis učenika u I razred vrši se na osnovu sljedećih kriterijuma:

1. opšteg uspjeha u posljednjem ciklusu osnovne škole;
2. uspjeha na eksternoj provjeri znanja na kraju osnovnog obrazovanja;
3. uspjeha iz dva nastavna predmeta u posljednjem ciklusu osnovne škole koji su značajni za sticanje obrazovanja;
4. rezultata sa državnih i međunarodnih takmičenja, odnosno djele priznanja.

Za školsku 2019/2020. bodovni limit za upis u četvorogodišnju stručnu školu odrediće se do kraja nastavne godine.

Kandidati sa posebnim obrazovnim potrebama koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom, upisuju se u skladu sa rješenjem o usmjeravanju u obrazovni program.

Za upis u školu u kojoj se nastava izvodi na stranom jeziku kandidat u

posljednjem ciklusu osnovne škole treba da ima ocjenu odličan iz stranog jezika na kojem se izvodi nastava.

Pripadnik romske i egipatske populacije, ostvaruje dodatnih šest bodova po principu afirmativne akcije.

Vrednovanje opšteg uspjeha

Opšti uspjeh u posljednjem ciklusu osnovne škole iskazuje se brojem bodova tako što se saberu srednje ocjene opšteg uspjeha u posljednja tri razreda i pomnože sa brojem tri (3). Ukupan broj bodova zaokružuje se na dvije decimale.

Vrednovanje uspjeha na eksternoj provjeri znanja

Uspjeh na eksternoj provjeri znanja u završnom razredu osnovne škole iz nastavnog predmeta crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost, matematike i jednog predmeta po izboru učenika vrednuje se tako što ocjena odličan (5) nosi 10 bodova, ocjena vrlo dobar (4) nosi 7 bodova, ocjena dobar (3) nosi 4 boda, ocjena dovoljan (2) nosi 1 bod i ocjena nedovoljan (1) nosi 0 bodova.

Vrednovanje uspjeha iz nastavnih predmeta u posljednjem ciklusu osnovne škole koji su značajni za sticanje obrazovanja

Uspjeh iz dva nastavna predmeta u posljednjem ciklusu osnovne škole od značaja za sticanje obrazovanja vrednuju se tako što se saberu ocjene iz tih nastavnih predmeta, a dobijeni zbir je broj bodova.

Nastavni predmeti od značaja za sticanje nivoa stručnog obrazovanja u srednjim stručnim školama po sektorima i podsektorima su:

Sektor	nivo IV1	nivo III
Saobraćaj i komunikacije	matematika i fizika	matematika i fizika
Inženjerstvo i proizvodne tehnologije		
Podsektor Elektrotehnika	matematika i fizika	matematika i fizika

Podsektor Mašinstvo i obrada metala	matematika i fizika	matematika i fizika
Podsektor Mehatronika	matematika i fizika	
Građevinarstvo i uređenje prostora	matematika i fizika	matematika i fizika
Rudarstvo, metalurgija i hemijska industrija	matematika i fizika	matematika i fizika
Zdravstvo i socijalna zaštita	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i biologija ¹	

1 VII razred - Biologija sa ekologijom, VIII i IX razred - Biologija

Poljoprivreda, prehrana i veterina	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i biologija	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i biologija
Ekonomija i pravo	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i strani jezik	
Turizam, trgovina, ugostiteljstvo	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i strani jezik	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i strani jezik
Usluge		
Podsektor Tekstilstvo	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i likovna kultura	crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i likovna kultura
Podsektor Lične usluge		crnogorski-srpski, bosanski i hrvatski jezik i književnost odnosno maternji jezik i književnost i likovna kultura

Ukoliko u sedmom, osmom ili devetom razredu osnovne škole nije izučavan jedan od utvrđena dva nastavna predmeta, vrednuje se prosječna ocjena iz tog nastavnog predmeta iz razreda u kojima je predmet izučavan.

POSEBNA NADARENOST ODNOSNO SPOSOBNOST

Ukoliko je obrazovnim programom kao poseban uslov za upis određena provjera posebne nadarenosti odnosno sposobnosti (umjetničke škole i dr.), umjesto vrednovanja uspjeha iz dva nastavna predmeta od značaja za sticanje obrazovanja, vrednuje se posebna nadarenost odnosno sposobnost.

Posebna nadarenost odnosno sposobnost vrednuje se tako što se pokazana posebna nadarenost odnosno sposobnosti ocjenjuju opštim uspjehom: nedovoljan (1) vrednuje se sa 0 bodova, dovoljan (2) vrednuje se sa 10 bodova, dobar (3) vrednuje se sa 22 boda, vrlo dobar (4) vrednuje se sa 34 boda i odličan (5) vrednuje se sa 46 bodova.

Kandidat koji ima najmanje 10 bodova na provjeri posebne nadarenosti odnosno sposobnosti stiče pravo na upis, odnosno rangiranje saglasno Pravilniku.

Opšti uspjeh u posljednjem ciklusu osnovne škole vrednuje se na isti način kao u drugim stručnim školama.

Vrednovanje rezultata na takmičenju odnosno dodijeljenog priznanja

Rezultati učenika osnovne škole postignuti na pojedinačnim takmičenjima iz nastavnih predmeta vrednuju se na način što se kandidatu koji je u posljednjem ciklusu osnovne škole osvojio jedno od prva tri mjesta, nagrade, odnosno medalje dodjeljuju sljedeći bodovi:

1. međunarodno takmičenje: prvo mjesto, prva nagrada, odnosno zlatna medalja - 20 bodova; drugo mjesto, druga nagrada, odnosno srebrna medalja - 18 bodova; treće mjesto, treća nagrada, odnosno bronzana medalja - 15 bodova;
2. državno takmičenje: prvo mjesto, odnosno prva nagrada - 15 bodova; drugo mjesto, odnosno druga nagrada - 13 bodova; treće mjesto, odnosno treća nagrada - 10 bodova.

U slučaju kada kandidat iz jednog nastavnog predmeta osvoji pojedinačna mjesta, nagrade odnosno medalje na više nivoa

takmičenja, uzima se u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

U slučaju kada kandidat iz dva ili više nastavnih predmeta osvoji po jedno ili više pojedinačnih mjesta, nagrada, odnosno medalja bodovi iz svih nastavnih predmeta sabiraju se po nivouima takmičenja, pri čemu se uzima u obzir najbolji ostvareni rezultat, odnosno najveći broj bodova osvojen na jednom nivou takmičenja.

Diploma „Luča“ vrednuje se sa 12 bodova.

ANDRIJEVICA

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA ANDRIJEVICA

Adresa: Branka Deletića b.b. Ime direktora: Branko Vukić

Broj telefona: +382 (51) 230-772 ; +382 (51) 230-770

E-mail: skola@sms-an.edu.me

Web adresa: www.mojaskola.me/mjesovita-an/skola/

www.smsandrijevica.wordpress.com

BAR

JU GIMNAZIJA „NIKO ROLOVIĆ”

Adresa: Mila Boškovića 1

Ime direktora: Marija Donović

Broj telefona: +382 (30) 313 438, +382 (30) 312 244

E-mail: gimnazijabar@t-com.me Web: www.gimnazija-bar.me/

JU SREDNJA EKONOMSKO-UGOSTITELJSKA ŠKOLA

Adresa: Mila Boškovića 1

Ime direktora: Tijana Vukčević

Broj telefona: +382 (30) 312 977; +382 (30) 312-244

E-mail: ekonomskaskolabar@gmail.com; sekretar@t-com.me Web: www.eus-bar.me/

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Bjelisi b.b.

Ime direktora: Branislav Knežević

Kuda nakon osnovne škole

Broj telefona: +382 (30) 302 785; +382 (30) 302 784

E-mail: lider-sp@t-com.me, skola@polj-br.edu.me Web adresa: www.poljoprivrednaskola-bar.me

BERANE

JU GIMNAZIJA „PANTO MALIŠIĆ“

Adresa: Svetog Save 25

Ime direktora: Sreten Lutovac Broj telefona: +382(51)230-104 tel. fax +382(51)230-104

E-mail: gimpm@t-com.me

Web adresa: www.beranskagimnazija.me

www.facebook.com/gimberane

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Svetog Save br. 25 Ime direktora: Naser Gargović

Broj telefona: +382 (51) 230 016;

E- mail: sssba@t-com.me i skola@sss-ba.edu.me Web adresa: www.sss-ba.edu.me

JU SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA „DR BRANKO ZOGOVIĆ“

Adresa: ul Svetog Save br. 25 Ime direktora: Žarko Raičević Broj telefona: +382 (51) 230 124

E-mail: medicinskaba@t-com.me i skola@med-ba.edu.me Web adresa: www.medicinskaskolaberane.edu.me

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA „VUKADIN VUKADINOVIĆ“

Adresa: Novo naselje b.b.

Ime direktora: Vujica Popović Broj telefona: +382 (51) 230 390 (fax +38251)230-390

E - mail: tehnicka@t-com.me

Web adresa: www.vukadinvukadinovic.edu.me

BIJELO POLJE

JU GIMNAZIJA „MILOJE DOBRAŠINOVIĆ“

Adresa: Volođina b.b.

Ime direktora: Nebojša Rovčanin

*Broj telefona: +382 (50) 486 633
E-mail: skola@gim-bp.edu.me
Web adresa: www.gimnazijabp.me*

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

*Adresa: Voja Lješnjaka 27
Ime direktora: Balić Semir
Broj telefona: +382 (50) 433 224
E-mail: scbp@t-com.me
Web adresa: www.mojaskola.me/strucna-bp*

JU SREDNJA ELEKTRO-EKONOMSKA ŠKOLA

*Adresa: Volođina bb
Ime direktora: Miodrag Ivezić
Broj telefona: +382 (50) 486 620, +382 (50) 486 618
E-mail: eeskola@t-com.me
Web adresa: www.mojaskola.me/elektro-ekonomska-bp*

BUDVA

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „DANILO KIŠ”

*Adresa: Trg Sunca b.b.
Ime pomoćnika direktora: Nevenka Milošević Vlačić Broj telefona: +382 (33) 451 963; +382 (33) 451 260
E-mail: danilokis@t-com.me, skola@sms-bd.edu.me Web adresa: www.mojaskola.me/mjesovita-bd/skola/*

CETINJE

JU GIMNAZIJA CETINJE

*Adresa: Bulevar crnogorskih junaka 95
Ime direktorke: Nataša Stanojević
Broj telefona: +382 (41) 230 055, +382 (41) 235 051
E-mail: skola@gim-ct.edu.me
Web adresa: www.gimnazijacetinje.me*

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

*Adresa: Bulevar crnogorskih junaka 95
Ime direktorke: Stanka Abramović
Broj telefona: +382 (41) 233 508;
E-mail: sssct@t-com.me, skola@sss-ct.edu.me
Web adresa: www.mojaskola.me/strucna-ct*

JU SREDNJA LIKOVNA ŠKOLA „PETAR LUBARDA“

*Adresa: Bulevar crnogorskih junaka 95
Ime direktorke: Gordana Tomašević
Broj telefona: +382 (41) 233 600; +382(69) 378- 222
E-mail: skola@sls-ct.edu.me, slspl@t-com.me
Web adresa: www.lubarda.edu.me
Fb stranica: Srednja Likovna Škola “Petar Lubarda”*

DANILOVGRAD

JU GIMNAZIJA “PETAR I PETROVIĆ NJEGOŠ”

*Adresa: Lazara Đurovića b.b.
Ime direktorke: Nataša Latković
Broj telefona: +382 (20) 813 043; +382 (20) 812 330
E-mail: dggimnazija@gmail.com, skola@gim-dg.edu.me
Web adresa: http://gimnazijadg.wordpress.com/*

GOLUBOVCI

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA

*Adresa: Anovi b.b.
Ime direktora: Zoran Klikovac
Broj telefona: +382 (0) 69 391 895
E-mail: sms-pg@live.edu.me*

GUSINJE

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „BEĆO BAŠIĆ“ PODRUČNO ODJELJENJE GUSINJE

*Adresa: Gusinje
Ime direktora: Rifat Balić*

Broj telefona: +382 (51) 251 046; E-mail: smpl@t-com.me

Web adresa: www.becobasic.edu.me

HERCEG NOVI

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „IVAN GORAN KOVAČIĆ“

Adresa: Branka Čopića 4

Ime direktora: Momir Dragičević

Broj telefona: +382 (31) 344 004; +382 (31) 345 002

E-mail: schn@t-com.me; skola@sms-hn.edu.me Web adresa: www.sm-sigkovacic.me

KOLAŠIN

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „BRAĆA SELIĆ“

Adresa: 13. Jul br. 9

Ime direktorke: Vesinka Peković

Broj telefona: +382 (20) 865 224; +382 (20) 865 126

E-mail: bracaselic@t-com.me

Web adresa: www.mojaskola.me/mjesovita-kl

KOTOR

JU GIMNAZIJA KOTOR

Adresa: Dobrota b.b.

Ime direktora: Božo Perović

Broj telefona: +382 (32) 330 272; +382 (32) 330 271

E-mail: gimnazija.kotor@t-com.me; dir.gimnazija.ko@t-com.me

Web adresa: www.gimnazijakotor.me

JU SREDNJA POMORSKA ŠKOLA KOTOR

Adresa: Dobrota b.b.

Ime direktora: Veljko Botica

Broj telefona: +382 (32) 305 212; fax +382 (32) 302 421

E-mail: pomorskakotor@t-com.me

Web: www.pomorskakotor.com

**JU ŠKOLA ZA OSNOVNO I SREDNJE MUZIČKO OBRAZOVANJE
„VIDA MATJAN“**

Adresa: Stari grad 456

Ime direktora: Jelena Ljol

Broj telefona: +382 (32) 302 676; faks: +382 (32) 323 681;

E-mail: sosmon@t-com.me; muickaskolavm@t-com.me

Web adresa: vidamatjan.me

MOJKOVAC

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „VUKSAN ĐUKIĆ“

Adresa: Vuka Karadžića b.b.

Ime direktora: Dejan Vuković

Broj telefona: +382 (50) 470 068 ; +382 (50) 472 380

E-mail: jusrvdjukic@t-com.me; skola@sms-mk.edu.me

Web adresa: www.mojaskola.me/mjesovita-mk

NIKŠIĆ

JU GIMNAZIJA „STOJAN CERKOVIĆ“

Adresa: Partizanski put bb

Ime direktora: Boris Nikolić

Broj telefona: +382 (40) 231 847

E-mail: skola@gim-nk.edu.me

Web adresa: http://www.gimnazijank.me

JU SREDNJA EKONOMSKO-UGOSTITELJSKA ŠKOLA

Adresa: Narodne omladine

Ime direktora: Zoran Drljević

Broj telefona: +382 (40) 235 640

E - mail: skola@eus-nk.edu.me

Web adresa: http://www.eus-nk.wixsite.com/skola

JU PRVA SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Vuka Karadžića 83

Ime direktora: Goran Davidović

Broj telefona: +382 (40) 200 436; +382 (40) 212 801

E - mail: psss55@t-com.me

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Vuka Karadžića 83

Ime direktora: Slavko Bojović

Broj telefona: +382 (40) 212 100; +382 (40) 235 256

E – mail: emsnk@t-com.me i skola@sss-nk.edu.me

Web adresa: www.elektroskolaniksic.me

JU ŠKOLA ZA OSNOVNO I SREDNJE MUZIČKO OBRAZOVANJE „DARA ČOKORILO“

Adresa: Šetalište Čano Koprivica bb

Ime direktora: Sanja Radulović

Broj telefona: +382 (40) 241 120; +382 (40) 241 122

E-mail: muzickaskolank@t-com.me

Web adresa: www.daracokorilo.com

PLAV

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „BEČO BAŠIĆ“

Adresa: Racina b.b.

Ime direktora: Rifat Balić

Broj telefona: +382 (51) 251 046; E-mail: smpl@t-com.me

Web adresa: www.becobasic.edu.me

PLUŽINE

JU Obrazovni centar PLUŽINE

Adresa: Lazar Sočice bb

Ime direktora: Nikola Agramović

Broj telefona: +382 (40) 270-028

E-mail: skola@oc-pz.edu.me

PETNJICA

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA PETNJICA

Adresa: Petnjica

Ime direktora: Muhamed Adrović Broj telefona: +382 (51) 241 467

E – mail: sms-petnjica@live.edu.me

PLJEVLJA

JU GIMNAZIJA "TANASIJE PEJATOVIĆ"

Adresa: Tršova 27

Ime direktora: Dragan Zuković Tel/Fax: +382 (52) 301 308

Sekretarijat: +382 (52) 356 028 E-mail: gimnazijapv@t-com.me

Web adresa: www.gimnazijapv.info

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Vuka Karadžića 15 Ime direktora: Miljan Mitrović

Broj telefona: +382 (52) 301 288; E - mail: skola@sss-pv.edu.me;

Web adresa: www.strucnapljevlja.me

PLUŽINE

JU OBRAZOVNI CENTAR

Adresa: Lazar Sočice bb

Ime direktora: Nikola Agramović

Broj telefona: +382 (40) 271 138; +382 (40) 270-028

E-mail: skola@oc-pz.edu.me

PODGORICA

JU GIMNAZIJA „SLOBODAN ŠKEROVIĆ“

Adresa: Vaka Đurovića b.b.

Ime direktorke: Zoja Bojanić Lalović

Broj telefona: +382 (20) 664 044; +382 (20) 667 545;

E-mail: gimnazijapg@t-com.me; skola@gim-pg.edu.me

Web adresa: www.gimnazijapg.com

JU GIMNAZIJA „25 MAJ“

Adresa: Tuzi b.b.

Ime direktorke: Milijana Dabović Broj telefona: +382 (20) 875 095;

E-mail: skola@gimt-pg.edu.me; gimnazija25maj@gmail.com Web

adresa: www.gimt.me

JU SREDNJA EKONOMSKA ŠKOLA „MIRKO VEŠOVIĆ“

Adresa: Kralja Nikole 95

Ime direktorke: Dijana Vujačić

Broj telefona: +382 (20) 634 824; +382 (20) 622 202

E-mail: skola@eko-pg.edu.me;

Web adresa: www.mojaskola.me/ekonomska-pg

**JU ŠKOLA ZA SREDNJE I VIŠE STRUČNO OBRAZOVANJE
„SERGIJE STANIĆ“**

Adresa: Kralja Nikole 114

Ime direktora: Darko Vukčević

Broj telefona: +382 (20) 624 319; +382 (20) 624 289;

E – mail: sergije.stanic@t-com.me, sergije.stanic@gmail.com

Web adresa: www.sergije-stanic.me

JU STRUČNA MEDICINSKA ŠKOLA

Adresa: Džona Džeksona br.1

Ime direktora: Branimir Kostić

Broj telefona: +382 (20) 224 633; +382 (20) 224 680

E – mail: skola@med-pg.edu.me

Web adresa: www.medicinskapg.wordpress.com

Adresa: Vasa Raičkovića 26

**JU SREDNJA GRADEVINSKO-GEODETSKA ŠKOLA
„ING. MARKO RADEVIĆ“**

Ime direktora: Dragan Miranović

Broj telefona: +382 (20) 237 119; +382 (20) 237 363

E – mail: scmarkoradevic@t-com.me, skola@ggs-pg.edu.me

Web adresa: www.gradjevinska.me

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA „IVAN USKOKOVIĆ“

Adresa: Vasa Raičkovića 1

Ime direktora: Žarko Borovinić

Broj telefona: +382 (20) 246 767; +382 (20) 248 445;

E-mail: mtspg@t-com.me

Web adresa: www.masinskapg.me

**UMJETNIČKA ŠKOLA OSNOVNOG I SREDNJEG MUZIČKOG
OBRAZOVANJA ZA TALENTE „ANDRE NAVARA“**

Adresa: Prve proleterske 40

Ime direktora: Aleksa Asanović

Kuda nakon osnovne škole

Broj telefona: +382 (20) 611 552;

E – mail: skolaandrenavara@t-com.me; skola@man-pg.edu.me

Web adresa: <http://www.andrenavara.com/>

Fb stranica: www.facebook.com/MuzickaSkolaAndreNavarraPodgorica

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA „SPASOJE RASPOPOVIĆ“

Adresa: Vasa Raičkovića 26

Ime direktorke: Ljeposava Vuksanović

Broj telefona: +382 (20) 237 361; +382 (20) 238 998

E-mail: hts-s.raspovic@t-com.me

Web adresa: www.sraspopovic.com

JU UMJETNIČKA ŠKOLA ZA MUZIKU I BALET „VASA PAVIĆ“

Adresa: Novaka Miloševa 15

Ime direktorke: Zoja Đurović

Broj telefona: +382 (20) 231 854; +382 (20) 231 853; +382 (20) 231 853

E-mail: kontakt@vasapavic.me; sekretar@vasapavic.me

Web adresa: www.vasapavic.me

Fb stranica: Umjetnička škola za muziku i balet “Vasa Pavić”

JU SREDNJA ELEKTROTEHNIČKA ŠKOLA „VASO ALIGRUDIĆ“

Adresa: Vasa Raičkovića 26

Ime direktora: Veselin Pićurić

Broj telefona: +382 (20) 237 120; +382 (20) 237 130

E-mail: elektropg@t-com.me

Web adresa: www.elektropg.me

SREDNJA VJERSKA ŠKOLA MEDRESA „MEHMED FATIH“

Adresa: Tuzi b.b.

Ime direktora: Fuad Čekić

Broj telefona: +382 (20) 870 407;

E-mail: medresa@monteislam.com

ROŽAJE

JU GIMNAZIJA „30. SEPTEMBAR“

Adresa: Omladinska bb Ime direktora: Fejzo Murić

Broj telefona: +382 (51) 270 080;

E-mail: fejzomuric@gmail.me i skola@gim-ro.edu.me
Web adresa: <http://www.mojaskola.me/gimnazija-ro/skola>

JU SREDNJA STRUČNA ŠKOLA

Adresa: Omladinska b.b. Ime direktora: Isko Bećović
Broj telefona: +382 (51) 271 709 i +382 (68) 544 190
E-mail: sssrozaje@t-com.me skola@sss-ro.edu.me
Web adresa: <http://www.sssrozaje.me/> i www.srednjastrucnaskolarozaje.edu.me

TUZI

JU GIMNAZIJA „25. MAJ”

Adresa: Tuzi b.b.
Ime direktorke: Milijana Dabović
Broj telefona: +382 (20) 875 095;
E-mail: skola@gimt-pg.edu.me; gimnazija25maj@gmail.com
Web adresa: www.gimt.me

SREDNJA VJERSKA ŠKOLA MEDRESA „MEHMED FATIH“

Adresa: Tuzi b.b.
Ime direktora: Fuad Čekić
Broj telefona: +382 (20) 870 407;
E-mail: medresa@monteislam.com

ŠAVNIK

JU OBRAZOVNI CENTAR „ŠAVNIK”

Adresa: Šavnik b.b.
Ime direktora: Branko Lazarević
Broj telefona: +382 (40) 266 129
E-mail: skola@oc-sn.edu.me

TIVAT

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „MLADOST“

Adresa: Šetalište kapetana Marka Krstovića br. 1
Ime direktora: Jovanka Vujačić
Broj telefona: +382 (32) 674 613; +382 (32) 674 614

E-mail: jusms.mladost@t-com.me

Web adresa: <http://www.sms-mladost.me>

ULCINJ

GIMNAZIJA „DRITA“

Adresa: Kodre b.b.

Ime direktora: Husein Bišević

Broj telefona: +382 (69) 030-137

E-mail: gjimnazidrita@t-com.me; skola@drita-ul.edu.me

Web adresa: <http://www.gjimnazidrita.com>

JU SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA „BRATSTVO – JEDINSTVO“

Adresa: Totoši b.b.

Ime direktora: Husein Katana

Broj telefona: +382 (30) 401 628; +382 (30) 411-798; +382 (30) 401 630

E-mail: highschool.ulcin@t-com.me

CRNOGORSKI JEZIK

ALBANSKI JEZIK

ŽABLJAK

SREDNJA MJEŠOVITA ŠKOLA “17. SEPTEMBAR”

Adresa: Božidara Žugića b.b.

Ime direktora: Živorad Bojović

Broj telefona: +382 (52) 360 090 E-mail: 17.septembar@t-com.me

Web adresa: www.mojaskola.me/mjesovita-zb

CENTRI ZA DJECU SA POSEBNIM POTREBAMA

KOTOR

JU RESURSNI CENTAR ZA SLUH I GOVOR „DR PERUTA IVANOVIĆ“

Adresa: Put prvoboraca 184

Ime direktora: Neđeljko Moškov

Broj telefona: +382 (32) 304 288; +382 (32) 325-996; +382 (32) 325-095

E-mail: surdomonte@t-com.me

Web adresa: rckotor.com

PODGORICA

JU RESURSNI CENTAR ZA DJECU I OSOBE SA INTELEKTUAL-
NIM SMETNJAMA I AUTIZMOM "1.JUN"

Adresa: Princeze Ksenije broj 8

Ime direktora: Željko Darmanović Broj telefona: +381 (20) 640-136

E-mail: centar1.jun@t-com.me

Web adresa: www.resursnicentar1jun.me

JU RESURSNI CENTAR ZA DJECU I MLADE „PODGORICA“

Adresa: Princeze Ksenije br. 6 Ime direktorke: Mirjana Popović

Broj telefona: +382 (20) 640-408; +382 (20) 643-075

E-mail: juzinv@t-com.me

Web: www.resursnicentarpj.me

UČENIČKI DOMOVI

Domovi učenika su vaspitno-obrazovne ustanove koje omogućavaju učenicima boravak (smještaj i ishranu) i vaspitanje tokom pohađanja srednje škole.

U Crnoj Gori ima devet domova učenika (mješovitih tipa), od kojih su četiri u sastavu studentskih domova, dva klasična doma učenika i tri u sastavu škola.

U domovima učenika u Crnoj Gori godišnje boravi u prosjeku oko 550 učenika, uglavnom srednjoškolske dobi (i oko 30 učenika osnovne škole).

Pravo na prijem u domove učenika imaju redovni učenici srednjih škola prema odgovarajućim kriterijumima, od kojih je najvažniji uspjeh učenika u predhodnom školovanju.

TABELA SMJEŠTAJNOG KAPACITETA UČENIČKIH DOMOVA U CRNOJ GORI

	Naziv doma	Kapacitet
1.	Dom učenika i studenata Podgorica	130
2.	Dom učenika i studenata „Braća Vučinić“ Nikšić	44
3.	Dom učenika i studenata Cetinje	15
4.	Dom učenika i studenata „Spasić Mašera“ Kotor	50
5.	Dom učenika i studenata Berane	100
6.	Dom učenika „Dušan Marović“ Bar	110
7.	Dom učenika pri Obrazovnom centru Plužine	89
8.	Dom učenika pri Obrazovnom centru Šavnik	10
9.	Internat pri OŠ „Bratstvo-jedinstvo“ Pljevlja	15

INTERNATI PRI ZAVODIMA I CENTRIMA ZA DJECU SA SMETNJAMA U RAZVOJU (SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA)

Pored srednjoškolskih domova učenika u Crnoj Gori, postoje i tri Internata pri resursnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju (posebnim obrazovnim potrebama), i to:

- Internat pri Resursnom centru za djecu i mlade „Podgorica“ (45 učenika),
- Internat pri Resursnom centru za djecu i osobe sa intelektualnim smetnjama i autizmom „1.jun“ Podgorica (65 učenika)
- Internat pri Zavodu za školovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora Kotor (65 učenika).

Ukupan broj učenika u ovim internatima iznosi 175.

Vaspitno-obrazovni program u navedenim internatima izvode vaspitači - diplomirani defektolozi, kojih ima 25.

PRIJEM UČENIKA U DOM

Prijem učenika u domove vrši se na osnovu konkursa, koji raspisuje Ministarstvo prosvjete.

Konkurs za prijem učenika u dom sadrži naziv i sjedište doma, broj raspoloživih mjesta, rokove i uslove prijema i spisak dokumenata potrebnih za prijem.

Pravo na prijem u dom imaju učenici koji se školuju van mjesta stanovanja, koji su prvi put upisani u određeni razred u tekućoj školskoj godini.

Učenici – kandidati na konkursu podnose sljedeća dokumenta:

1. Prijavu na konkurs
2. Ovjerenu kopiju svjedočanstava iz VIII i IX razreda (za učenike I razreda srednje škole) odnosno ovjerenu kopiju svjedočanstva iz prethodne godine školovanja (za učenike II, III i IV razreda srednje škole).
3. Ovjeren kopije diploma i ostalih dokaza o osvojenim nagrade u domu i van doma
4. Potvrdu o mjestu prebivališta

Uvjerenje da je roditelj, odnosno staratelj kandidata primalac materijalnog obezbjedjenja po propisima o socijalnoj zaštiti.

Uspjeh učenika dokazuje se uvjerenjem škole u kojoj je učenik pohađao prethodni razred. Učešće na takmičenjima i nagrade na takmičenjima dokazuju se diplomama, pohvalnicama i slično.

Dokumenta za učenike se podnose na adrese domova.

Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama ostvaruju pravo na smještaj u domu uz uvažavanje njihovih obrazovnih potreba.

Učenici prilikom useljenja u dom prilažu:

- Uput za smještaj
- Potvrdu nadležne zdravstvene ustanove, odnosno izabranog doktora, da je učenik sposoban za kolektivni život.

Ukoliko ima slobodnih mjesta, dom razmatra i prijave učenika koji su

zbog opravdanih razloga (promjena škole, bolesti, izuzetnih socijalnih i društvenih okolnosti) podnijeli prijavu nakon isteka roka, koji je predviđen konkursom uz dokaz o spriječenosti.

Postupak za prijem u dom mora biti okončan do 31. avgusta tekuće godine.

Ukoliko je učenik, odnosno roditelj učenika nezadovoljan odlukom komisije, ima pravo prigovora direktoru doma, u roku od tri dana od dana objavljivanja rezultata raspodjele.

Ako je broj prijavljenih kandidata veći od broja raspoloživih mjesta, izbor se vrši prema sljedećim kriterijumima:

- 1) uspjeh učenika u prethodnom školovanju;
- 2) udaljenost mjesta prebivališta učenika od škole.

Pod uspjehom učenika podrazumjeva se uspjeh učenika u predhodno završenom razredu.

U slučaju jednakog broja bodova, prednost imaju učenici koji imaju veći broj bodova na osnovu uspjeha.

Rang lista učenika koji su ostvarili pravo na smještaj i ishranu u domu objavljuje se na oglasnim tablama i na internet stranici doma.

Pod uspjehom učenika podrazumijeva se uspjeh učenika u prethodno završenom razredu.

Ukoliko je učenik nezadovoljan odlukom komisije, ima pravo prigovora direktoru doma, u roku od tri dana od dana objavljivanja rezultata raspodjele.

Cijena smještaja i ishrane u domu

Cijena boravka u domu sastoji se iz troškova ishrane, troškova smještaja i troškova vaspitnog rada. Upravni odbor doma utvrđuje cijenu smještaja i ishrane u domu uz saglasnost Ministarstva prosvjete i sporta. Učenici, strani državljani plaćaju ekonomsku cijenu smještaja i ishrane u domu u skladu sa međunarodnim sporazumom.

1. Informacije vezane za učeničke domove su preuzete iz: 1. Konkursa za prijem učenika i studenata u domove učenika i studenata u Crnoj Gori za školsku 2019/2020. godinu (www.mps.gov.me/ministarstvo/konkursi) i
2. Vodiča o pravima iz učeničkog standarda

USLOVI I KRITERIJUMI ZA OSTVARIVANJE PRAVA NA PARTICIPACIJU PREVOZA

Pravo na participaciju prevoza u prigradskom saobraćaju ostvaruju učenici osnovne škole, koji putuju pet i više kilometara do škole.

Učenici osnovne škole ostvaruju pravo na participaciju prevoza u iznosu od 40% od cijene karte, a učenici srednje škole u iznosu od 20% od cijene karte. Učenici čiji roditelji odnosno staratelji ostvaruju pravo na materijalno obezbjeđenje po propisima o socijalnoj zaštiti, ostvaruju pravo na participaciju prevoza u iznosu od 50% od cijene karte.

KAKO VAM ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE MOĐE POMOĆI?

U sklopu Zavoda za zapošljavanje Crne Gore postoje Centri za informisanje i profesionalno savjetovanje (CIPS-ovi) čija je uloga pružanje informacija i savjetodavnih usluga za razvoj karijere.

Usluge iz oblasti karijernog razvoja koje se u CIPS-ovima mogu dobiti su:

- Individualno karijerno informisanje
- Grupno karijerno informisanje
- Individualno karijerno savjetovanje
- Grupno karijerno savjetovanje
- Psihološka testiranja;
- Radionice za razvoj karijere, i dr..

Usluge CIPS-a mogu koristiti:

- Budući srednjoškolci pred izborom zanimanja
- Budući studenti pred izborom zanimanja
- Nezaposleni koji se pripremaju za zapošljavanje
- Nezaposleni s faktorom otežane zapošljivosti
- Zaposleni koji traže promjenu zapošljenja

Kome preporučujemo da koriste usluge CIPS-a?

- Svima koji još ne znaju koju srednju školu da upišu
- Svima koji još ne znaju koji fakultet da upiš

Kuda nakon osnovne škole

- Svima koji ne znaju koje su im sposobnosti najrazvijenije
- Svima koji žele da saznaju u kojim zanimanjima imaju najviše šansi da budu uspješni
- Svima koji žele da potvrde svoj izbor
- Svima koji žele da izaberu alternativno zanimanje...
- svima koji nijesu sigurni u svoj izbor!!!

CIPS - Podgorica

Novaka Miloševa 6/1,
81000 Podgorica,
Tel: +382 (20) 406 891,
Tel/Fax:+382 (20) 406 838,
E-mail: alisa.dizdarevic@zzzcg.me
dragana.dedic@zzzcg.me
Savjetnici za razvoj karijere:
Alisa Dizdarević, Dragana Dedić

CIPS - Bar

Jovana Tomaševića 33,85000 Bar,
Tel. +382 (30) 311 463
Tel/Fax:+382 (20) 311 367
E-mail: vesna.radonjic@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Vesna Radonjić

CIPS - Bijelo Polje

Tomaša Žižića bb 84000, Bijelo Polje
Tel/Fax:+382 (50) 430 071
Tel: +382 (50) 432 623
E-mail: sanja.obradovic@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Sanja Nedović

CIPS- Pljevlja

Tanasija Pejatovića br.2
84210, Pljevlja
Tel: +382 (052)356-742
Tel/Fax:+382 (052)356-741
E-mail: mirjana.kulic@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Mirjana Kulić

CIPS - Berane

29 novembar br.54
84300, Berane
Tel: +382 (51) 236569
Tel/Fax:+382 (51) 231 313,
E-mail: tamara.stamatovic@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Tamara Stamatović

CIPS- Mojkovac

Filipa Žurića bb 84205, Mojkovac
Tel: +382 (50) 472 908
Tel/Fax:+382 (50) 470 051
E-mail: cips.mojkovac@zzzcg.me

CIPS - Nikšić

Lazara Sočice 4
81400, Nikšić
Tel: +382 (40) 214 162
Tel/Fax:+382 (40) 214 162
E-mail: natasa.radulovic@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Nataša Radulović

CIPS- Herceg Novi

Partizanskih majki br.4 85340,
Herceg Novi
Tel: +382 (31) 325 253
Tel/Fax:+382 (31) 324 451
E-mail: vesna.cikaric@zzzcg.me
Savjetnik za razvoj karijere:
Vesna Ćikarić

Saradnja sa srednjim i osnovnim školama?

Naši savjetnici saraduju sa psihološko-pedagoškim službama osnovnih i srednjih škola i sa tim u vezi sve zainteresovane škole mogu da kontaktiraju područni CIPS u cilju realizacije određenih programskih aktivnosti u određenoj opštini.

Treba vam pomoć stručnjaka za karijerno savjetovanje?

Zavod za zapošljavanje sprovodi karijerno usmjeravanje učenika završnih razreda osnovne škole, srednje škole, studenata te, takođe, pruža stručnu pomoć i drugim osobama koje razmišljaju o izboru nekog oblika obrazovanja i/ili zapošljavanja.

Karijerno savjetovanje realizuju savjetnici za razvoj karijere u 8 područnih CIPS-ova, koji su pod nadležnošću Biroa rada, i ono uključuje psihološko testiranje i savjetodavni intervju.

Intervju je savjetodavan jer učenik, nakon što je dobio sve važne informacije, samostalno donosi odluku o izboru zanimanja.

Pored informacija o mogućnostima obrazovanja, uslovima zanimanja i dr., moguće je dobiti i informacije o deficitu i suficitu na tržištu rada. Ovu aktivnost realizuju savjetnici za karijerno informisanje.

Želite li, dakle, detaljnije informacije i savjet o svijetu zanimanja i rada, obratite se područnim CIPS-ovima.

CIPS

Bulevar Revolucije br.5 81000 Podgorica,

Tel: (202) 405 - 285

E-mail:

jevrosima.pejovic@zzzcg.me

jasmina.djukic@zzzcg.me

Program za razvoj karijere i CIPS-ova ZZZ CG

Jevrosima Pejović i Jasmina Đukić

CENTAR ZA STRUČNO
OBRAZOVANJE

MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE I
TEHNOLOŠKOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE

IPS
CENTAR ZA INOVACIJE I
PROFESIONALNO SAVETOVANJE

